

2. EDUKACIJA I PREVENCIJA U ŠKOLSKOM OKRUŽENJU

Uvod

U ovom dijelu priručnika nastavnici/e mogu pronaći radionice koje imaju interaktivan, rodno i dobno osjetljiv pristup, korisne popratne informacije te radne listove i materijale koji su spremni za upotrebu na radionicama.

Svrha radionica u ovom Priručniku je **doprinijeti primarnoj prevenciji elektroničkog seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja u intimnim vezama** putem intervencije u školi.

Teme radionica tiču se aktualnih tema i života mladih, nudeći im prostor i priliku da istraže i raspravljaju - u sigurnom okruženju - o vlastitim stavovima i rodnim stereotipima i načinima na koje su povezani s (elektroničkim) nasiljem, dok istovremeno uče o kvalitetnim i ravnopravnim odnosima.

Radionice su osmišljene sa sljedećim **ciljevima**: omogućiti mladima da razumiju društvene i rodne norme te načine na koje one oblikuju pojedinačne identitete i obrasce ponašanja; podići svijest o mitovima i vjerovanjima o romantičnoj ljubavi, osvijestiti mlade o različitim vrstama (elektroničkog) seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, kako ono utječe na njih i njihove vršnjake/inje te koje su psihološke i pravne posljedice zlostavljanja; informirati o načinima zaštite i podrške i pružanje strategija za rješavanje takvih problema, iz perspektive žrtve, počinitelja ili promatrača te osnažiti da aktivno sudjeluju u promjeni kako bi uvidjeli da posjeduju moć (na individualnoj i kolektivnoj razini) koju mogu koristiti da bi spriječili da nasilje i zlostavljanje utječu na njihov život.

Mladi tijekom odrastanja mogu doživjeti mnogo različitih oblika (elektroničkog) seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, a nastavnik/ca možda neće uvijek moći prepoznati jesu li mladi s kojima rade imali osobnih iskustava zlostavljanja. Ne postoje specifični 'znakovi' koji olakšavaju prepoznavanje doživljavaju li mladi ljudi zlostavljanje, ali presudno je imati na umu da svi oblici rodno uvjetovanog nasilja mogu imati pogubne učinke na dobrobit mlade osobe. Njegujući kulturu otvorenosti i podrške na radionicama, učenici/e će se početi osjećati sigurno i samopouzdanost razgovarati o svojim brigama i iskustvima. Stoga bi svako takvo **otkrivanje iskustva nasilja trebalo shvatiti ozbiljno**.

Iskustvena i interaktivna metodologija omogućit će sudionicima/ama da uče kroz 'činjenje', a istovremeno će im pružiti priliku da međusobno surađuju i preuzmu kontrolu nad procesom učenja. Voditelji/ice radionica trebaju podržati ovaj proces fleksibilnošću i prilagođavanjem svih relevantnih aktivnosti kako bi se usredotočili na specifična pitanja kojima se mladi žele detaljnije pozabaviti.

Svaka se radionica uglavnom sastoji od **interaktivnih aktivnosti** koje se predlažu za postizanje više učenja temeljenog na iskustvu, a aktivnosti potiču aktivno sudjelovanje i, ako je moguće, bilo bi poželjno da učenici/e sjede na stolicama u krugu, bez stolova ispred sebe.

Radionice su strukturirane su na sljedeći način: kratki uvod, ciljevi, ishodi učenja, trajanje, materijali i priprema, opis provedbe korak po korak, napomene za nastavnike/ce, odnosno voditelje/ice radionica.

Dodatak 1 sadrži radne listove i materijale za provedbu radionica.

Nastavnik/ca može odabrane aktivnosti prilagoditi svom osobnom stilu, kao i dinamici svake grupe učenika/ca. Autorice se nadaju da će primjeri i resursi navedeni u ovom priručniku nadahnuti nastavnike/ce da razvijaju daljnje aktivnosti i dijele ih sa svojim kolegama/icama i drugim školama.

TEME RADIONICA:

2.1 Rodne norme i društveno kondicioniranje: „Demaskiranje muževnosti i ženstvenosti“

Radionica 1. Rodna kutija - Kodeksi muževnosti i ženstvenosti

2.2 Nasilje u adolescentskim vezama - rodni odnosi moći, seksualnost, romantična ljubav i kvalitetne veze

Radionica 2. Romantična ljubav, kvalitetne i nasilne veze

2.3 Elektroničko seksualno nasilje

Radionica 3: Kontrola i nasilje putem interneta u partnerskom odnosu

2.4 Pasivno promatranje i zauzimanje za druge

Radionica 4: Zauzimanje stava: strategije intervencije

2.1 Rodne norme i društveno kondicioniranje: „Demaskiranje muževnosti i ženstvenosti“

Rađamo se u „rodnoj kutiji“, a uspostavljeno društveno kondicioniranje (uvjetovanje) i nepisana pravila puna ideala i vjerovanja uče nas kako se uklopiti u sustav koji ima vrlo jasne skupove muževnih i ženstvenih pravila, uloga i ponašanja.

Od malih nogu učimo što znači biti muškarac ili žena i kako se ponašati muževno ili ženstveno. Svoj identitet učimo iz niza pravila koja diktiraju naš izgled, vrijednosti i ponašanje. Radi se o cjeloživotnom procesu koji počinje danom rođenja i nikad ne prestaje.

„Većinu naših stavova i vjerovanja o spolu i seksualnom nasilju stječemo načinom socijalizacije - odnosno načinom na koji nas uče kako se ponašati u društvu. Socijalizacija potiče izravne i neizravne oblike ugnjetavanja. Socijalizacijom svaki pojedinac stječe karakterne crte i uči vještine, vrijednosti i stavove koji se smatraju primjerenima za jednu ili više uloga koje bi prema očekivanjima trebao preuzeti. Proces socijalizacije obuhvaća brojne aspekte života: obitelj, školu, zajednicu, vjeru i politiku.

Proces socijalizacije sastoji se od i drugih kulturnih faktora, uključujući televiziju i druge medije, norme društvene etikete itd.“³³.

„U našem društvu, počevši od ranog djetinjstva, i žene i muškarci uče rodne uloge i norme koje često potiču podređenost žena i osoba čiji rodni identitet i rodno izražavanje nije u skladu s pripisanim spolom. Odobravanje je često uvjetovano izražavanjem određenih rodni osobina - postupanjem na načine koji se očekuju od muškaraca odnosno žena“³⁴.

Svi mi živimo i doživljavamo „unutarnji“ i „vanjski“ svijet i socijalizacija obilježava svaki naš korak od rođenja. Istovremeno smo i kolektiv i pojedinac/pojedinka, te ono što nas socijalizacija uči usvajamo kao „svoje“. Često nam je zbog toga teško znati tko smo zaista, a što nam je nametnuto. Društveni proces postajanja „rodno uvjetovanim“ stvara situaciju u kojoj naši svakodnevni izbori postaju tako normalizirani da više i ne mislimo da bi nam mogli biti nametnuti.

Naše svakodnevno znanje određeno je osjećajem vrijednosti, normi, uloga i načina ponašanja usmjerenih društvenom okruženju unutar kojeg smo u interakcijama³⁵. Uglavnom ne zastajemo da bi razmislili o svom normaliziranom ponašanju i ne pomišljamo da bismo se mogli ponašati drukčije i biti drukčiji. Ponašamo se i živimo onako kako su nam pokazali.

Socijalizacija je snažna sila koja ima snažan stisak na pojedinca/ku, što znači da je kolektivna sila koja ljudima daje malo prostora za razumijevanje svijeta iz drukčije perspektive.

Međutim, **postoji opće shvaćanje da ljudi imaju moć razmatrati, oblikovati i graditi vlastite identitete**. Posebice mladi svojim stilom, popularnom kulturom i vlastitim mrežama u mnogim su kontekstima povećali autonomiju u pogledu načina na koji se predstavljaju i žive u svojim tijelima. Stoga moramo promotriti socijalizaciju i vidjeti kako nas stalno „kviri“ unaprijed utvrđenim društvenim rodnim uvjetovanjem i kako nam nameće pravila o tome kako biti muškarac ili žena te podriva sposobnost pojedinca za drukčije izbore. Fokus stoga nije toliko na tome koliko proces socijalizacije ograničava i tlači, nego na aktiviranju moći u osobama za donošenje drukčijih izbora.

³³ Colorado Coalition Against Sexual Assault. (2011.). Sexual assault advocacy and crisis line training guide. Denver, CO: autor.

³⁴ Colorado Coalition Against Sexual Assault. (2011.). Sexual assault advocacy and crisis line training guide. Denver, CO: autor.

³⁵ <http://www.eycb.coe.int/gendermatters/>

Radionica 1: Rodna kutija

Ciljevi:

Istražiti socijalizirane rodne uloge i način na koji na nas utječu općeprihvaćene slike, ideali i vjerovanja.

Ishodi učenja:

Učenici/e će bolje razumjeti i usvojiti kritičan pogled na rodnu socijalizaciju i rodne uloge, kako smo stekli znanje o našim vrijednostima i o nama samima i tko smo kao muškarac ili žena u našoj potpunoj raznolikosti.

Trajanje: 45 min

Potrebni materijali i radni listovi:

Radni list 1.1: Kolaž s prikazima muškaraca

Radni list 1.2: Kolaž s prikazima žena

Radni list 1.3: Ženska rodna kutija

Radni list 1.4: Muška rodna kutija

Radni list 1.5: Ali to je samo šala

Prezentacijska ploča

Priprema:

Možete upotrijebiti radne listove 1.1 i 1.2 s kolažom koji smo pripremili ili možete proći kroz slike iz reklama, društvenih medija, itd. i prikupiti one koje upadljivo prenose poruke o tome kako bi muškarci i žene „trebali“ izgledati i ponašati se te od njih izraditi vlastiti kolaž.

Reference:

Aktivnost prilagođena iz sljedećih izvora:

<http://www.makeitworkcampaign.org/wp-content/uploads/2016/02/Gender-Box.pdf>

Colorado Coalition Against Sexual Assault. (2011.). Sexual assault advocacy and crisis line training guide. Denver, CO: autor

Rodna kutija: predloženi proces korak po korak

PRVI KORAK:

Uvod u aktivnost

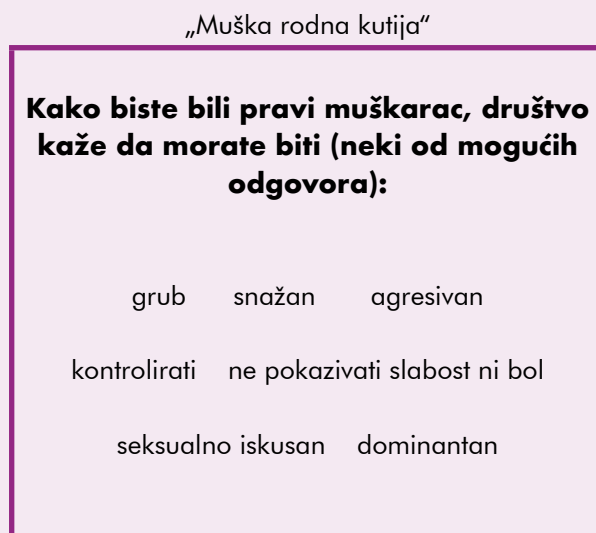
1. Predstavite aktivnost objasnivši im da nas od rođenja preplavljaju porukama, slikama, idealima i vjerovanjima o tome što znači „biti muškarac“ ili „biti žena“.
2. Objasnite im da dolazimo na svijet i nismo „slobodni“ biti tko jesmo, nego nas stalno informiraju o tome tko bismo trebali biti. To zovemo „rodnom kutijom“.
3. „Rodna kutija“ obuhvaća sve vidove ljudskog života. Kako biste trebali izgledati, na koji način misliti, govoriti, kretati se i postupati kako biste bili prihvaćeni prema društvenim normama.
4. Zamolite ih da na trenutak razmisle o različitim porukama koje su tijekom života oblikovale njihovu ideju o tome što je „pravi muškarac“ ili „prava žena“. Poruke koje dobivamo u životu dolaze iz niza raznih izvora: roditelji, braća i sestre, drugi članovi obitelji, prijatelji, učitelji, vjerski vođe, društveni mediji i mediji općenito (filmovi, časopisi, televizijske emisije, video igre, internetske stranice, glazba, itd.) i još puno toga.

5. Istaknite da je važno prepoznati da smo pod utjecajem svega što nas okružuje - čak i kad toga nismo svjesni. To je koncept socijalizacije. Socijalizacija se odnosi na to kako svatko od nas uči o drugima i nama samima u kontekstu našeg društva. Razumijevanje sebe stječemo na temelju vlastite percepcije svih ostalih.
6. Socijalizacija se događa svuda oko nas svaki dan, ali svijest o njezinim posljedicama jedan je od načina na koji možemo promijeniti stupanj do kojeg utječe na sve nas.
7. Objasnite sudionicima/ama da je ovo interaktivna vježba u kojoj se od njih traži iskreno mišljenje o načinima na koje nas društvo definira.

DRUGI KORAK:

Interaktivni grupni rad na temu „Kako se ponašati kao muškarac“

1. Preporučamo da radite u velikoj grupi kao cjelini
2. Ako imate projektor možete im pokazati kolaž iz radnog lista 1.1 sastavljen od prikaza muškaraca u reklamama i na društvenim medijima. Možete pripremiti i primjerke na papiru, za slučaj kvara elektroničkih uređaja. U tom slučaju podijelite te primjerke grupama.
3. Započnite uvidom u značenje izraza „ponašati se kao muškarac“. Pripremite prezentacijsku ploču/flipchart s „muškom kutijom“. **Nacrtajte kvadrat i nazovite ga „muška kutija“.**

4. Recite sudionicima/ama da pogledaju kolaž i navedu kako su muškarci prikazani, njihov fizički izgled, ponašanje, itd. Zamolite ih da podijele s ostalima poruke koje dobivaju od obitelji, prijatelja i drugih ljudi oko sebe.

Pitanja:

Kako su prikazani na fotografijama? Opišite njihov izgled i fizičke karakteristike.

Koje poruke ove slike projiciraju o njihovim osobinama i karakteru?

Kako bi se oni trebali ponašati? Opišite ih pridjevima.

Općenito, prema vašim vlastitim iskustvima i uzimajući u obzir što ste čuli (od roditelja, vršnjaka, prijatelja, u medijima, u školi, itd.), koje različite uloge muškarci preuzimaju u životu? Imaju li položaj autoriteta? Koja im je uloga u vlastitim obiteljima?

Koje bi osjećaje trebao imati „pravi muškarac“? Kako izražavaju osjećaje?

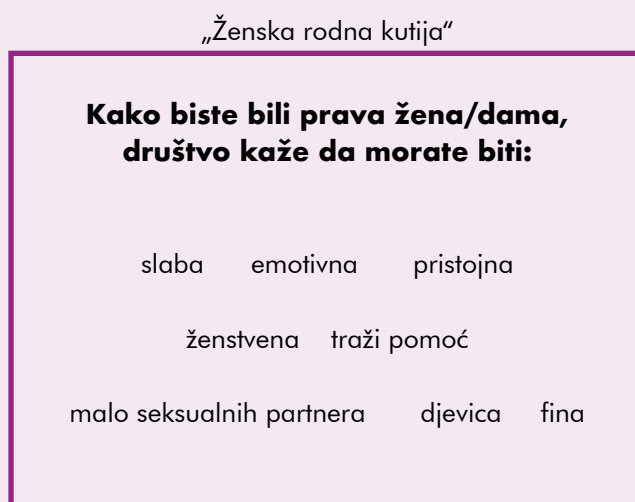
Kakvo se seksualno ponašanje od njih očekuje?

5. Objasnite im da se ovom vježbom nastoji promatrati stereotipe, a ne pojedinačno ponašanje. Kako bi muškarci „trebali“ postupati, što ih čini popularnima i „pravim muškarcima“?
6. Usmjeravajte raspravu i **zapišite attribute o kojima ste raspravljali u „mušku kutiju“ na prezentacijskoj ploči.**

TREĆI KORAK:

Interaktivni grupni rad na temu „Kako se ponašati kao žena“

1. Sad odradite istu vježbu sa „ženskom kutijom“ i promotrite što znači „ponašati se kao žena“. Pripremite „žensku kutiju“ na prezentacijskoj ploči. **Samo nacrtajte kvadrat i nazovite ga „ženska kutija“.**
2. Ako imate projektor možete im pokazati kolaž iz radnog lista 1.2 sastavljen od prikaza žena u reklamama i na društvenim medijima. Možete pripremiti i primjerke na papiru, za slučaj kvara elektroničkih uređaja. U tom slučaju podijelite te primjerke učenicima/ama.

3. Recite sudionicima/ama da pogledaju kolaž i navedu kako su žene prikazane, njihov fizički izgled, ponašanje, itd. Zamolite ih da podijele s ostalima poruke koje dobivaju od obitelji, prijatelja i drugih ljudi oko sebe.

Pitanja:

Kako su prikazane na fotografijama? Opišite njihov izgled i fizičke karakteristike.

Koje poruke ove slike projiciraju o njihovim osobinama i karakteru?

Kako bi se trebale ponašati? Opišite ih pridjevima.

Općenito, prema vašim vlastitim iskustvima i uzimajući u obzir što ste čuli (od roditelja, vršnjaka, prijatelja, u medijima, u školi, itd.), koje različite uloge žene preuzimaju u životu? Imaju li položaj autoriteta? Koja im je uloga u vlastitim obiteljima?

Koje bi osjećaje trebala imati „prava žena? Kako izražavaju osjećaje?

Kakvo se seksualno ponašanje od njih očekuje?

4. Podsjetite ih da se radi o očekivanjima koje društvo ima od žena, odnosno stereotipima a ne o pojedinačnom ponašanju.
5. Usmjeravajte raspravu i prikupljajte odgovore i **zapišite attribute o kojima ste raspravljali u „žensku kutiju“ na prezentacijskoj ploči.**

Napomene

Ova je kutija metafora onoga što znači biti muškarac/žena. Okruženi smo društvenim „zidovima“ i „granicama“ koje utječu na naše ponašanje. Ti zidovi osiguravaju da muškarci i žene postupaju u skladu s rodnim ulogama koje im je društvo propisalo.

Unutar kutije predstavlja predodžbu društva o tome kakvi bi muškarci/žene trebali biti ili kako se ponašati. Mi zatim utjelovljujemo te atribute i kvalitete koje čine „pravog muškarca“ ili „pravu ženu“ i živimo ih kao da su naši vlastiti.

Our body is a walking 'gender box'.

Mogući muški atributi su:

Kako bi se muškarci trebali razlikovati od žena?

- snažniji, grublji, kontroliraju, itd.

Koje bi osjećaje „pravi muškarac“ trebao imati?

- bijes, superiornost, samopouzdanje, itd.

Kako „pravi muškarci“ izražavaju osjećaje?

- vikanje, tuča, tišina, itd.

Kakvo bi trebalo biti seksualno ponašanje „pravih muškaraca“?

- agresivno, dominantno prema ženama, kontroliranje, itd.

Mogući ženski atributi su:

Kako bi se žene trebale razlikovati od muškaraca?

- finije, slabije, češće tračaju, mekše, itd.

Kakve bi osjećaje trebala imati „prava žena“?

- strah, emotivnost, niska razina samopouzdanja, nesigurnost, itd.

Kako „prave žene“ izražavaju osjećaje?

- plač, vrištanje, histerija, itd.

Kakvo bi trebalo biti seksualno ponašanje „pravih žena“?

- slijediti muškarca, imati malo seksualnih partnera, biti pasivna, skromna ili rezervirana, biti provokativna i seksi, privlačiti muškarce, itd.

Izuzetno je važno istaknuti da su poruke koje žene dobivaju u pogledu seksualnosti vrlo kontroverzne i da prenose dvostruke standarde, npr. moraju biti „svetice“ i istovremeno „lake“ i „promiskuitetne“. Štoga od toga izaberu, kritizira ih se.

Razmišljanja i pitanja

Na sljedećim linkovima možete naći nekoliko videa koje možete koristiti na radionici:

Video na temu rodni stereotipa nastao u okviru projekta Mogu reći neću:

<https://youtu.be/aHPMflbIEL4>

Video Rodni stereotipi i obrazovanje koji je izradio Europski institut za rodnu ravnopravnost (titlove možete podesiti na hrvatski jezik):

<https://youtu.be/nrZ21nD9I-0>

Video s dječakom i djevojčicom (Španjolska):

<https://www.youtube.com/watch?v=CP-CXCSTmU>

Možete razredu postaviti sljedeća pitanja i usmjeravati ih u razmišljanjima:

- Gdje učimo ove rodne norme?
- Kad ih počinjemo učiti?
- Tko nas uči tim normama?
- Primjećujemo li ove stavove kod naših roditelja?
- Koje razlike uočavate u načinima ponašanja koja se očekuju od žena i muškaraca?
- Što ako se djevojčica ili dječak ponašaju na način koji je izvan rodne kutije? Što im se događa?
- Kako se prema njima ponašaju njihove obitelji, vršnjaci i zajednica ako izgledaju ili se ponašaju drukčije od očekivanja?
- Što se, nasuprot tome, događa osobama koji se prilagode i naizgled uklapaju? Što nas drži u kutiji?

Sve zapišite na prezentacijskoj ploči /flipchartu.

Pokažite im radni list 1.3 „Ženska rodna kutija“ i 1.4 „Muška rodna kutija“ i pružite im podršku u razumijevanju kako nas **kazne i nagrade** drže u kutiji i kako vjerujemo da to i jesmo budući da to utjelovljujemo.

- Postoji li sustav „nagrada“ i „kazni“? Kako taj sustav utječe na naše izbore?
- Čega se bojite kad izađete iz kutije?
- Koliko je žena i muškaraca ovdje u razredu unutar kutije cijelo vrijeme?
- Ako žena ostaje u kutiji, ostaje li sigurna? Jesu li žene unutar kutije ikad silovane ili zlostavljane od svojih partnera? (Da) Što to govori o prijedlogu da bi žene trebale ostati unutar kutije? Donosi li im to stvarno sigurnost ili moć?
- Što se događa muškarcima, izbjegnu li nazivanje pogrdnim imenima ili uznemiravanje ako ostanu u kutiji?
- Kako te kutije doprinose postojanju nasilja u braku i seksualnom nasilju?
- Daje li jedna kutija ima više moći ili snažniji položaj u našem društvu?

Napomene

Podržite učenike/ce u razmišljanju o slikama, idealima i vjerovanjima koja nam se svakodnevno nameću.

Razgovarajte o očekivanjima i mitovima unutar obje rodne kutije, kao i o proturječijima, poput toga da se od žena očekuje „čednost“, ali i provokativnost i seksualno iskustvo, itd.

Razgovarajte o tome kako primjenjujemo kazne i nagrade ako se netko ne uklapa u rodnu kutiju.

NAGRADE: Poštovanje, čuvenost, popularnost, utjecaj, više prilika, sloboda od zlostavljanja, itd.

KAZNE I OMALOVAŽAVANJE: Maltretiranje, izoliranje, ruganje, glasine, diskriminacija, nazivanje pogrdnim imenima, fizičko nasilje, uznemiravanje, zlostavljanje, ignoriranje, silovanje, loša reputacija, ubojstvo, itd.

Kazne se primjenjuju ako muškarci ili žene iskoraknu izvan kutije i ponašaju se drukčije od dopuštenog društvenim kodeksom. To se fizički i emotivno događa osobama koje postupaju na način koji nije u skladu s karakteristikama navedenima unutar rodne kutije. Koriste se za vršenje pritiska na muškarce i žene, na njihovo zadržavanje „unutar kutije“.

Objasnite im da je npr. nazivanje pogrdnim imenima socijalizacijska taktika kojom se šalje poruka drugima da je to što čine ili kako se ponašaju pogrešno. Na taj način utječemo jedni na druge u vezi načina na koje bismo se „trebali“ ponašati.

Razmislite zajedno s njima o tome što znače te nagrade i kako nam se zapravo komuniciraju. Što znači biti popularan, ako popularnost znači podvrgavanje sebe određenim ponašanjima koja čak mogu biti i nanošenje štete samom sebi, itd.?

Moguće teme koje facilitator/ica otvara u razgovoru:

- Muškarci koji ostaju unutar kutije općenito su (iako ne uvijek) sigurni od uznemiravanja koje se događa izvan kutije.
- Žene koje ostaju unutar kutije nisu „sigurne“, kao što im je obećano, nego ih se zlostavlja jednako često kao i žene izvan kutije - jedina prednost im je to što im društvo češće vjeruje nego ženama izvan kutije.
- Muškarce koji napuste kutiju optužuje se da su „ženskasti“ ili „gay“
- Žene koje napuste kutiju stalno se ispituju i guraju natrag u kutiju. Zašto nemaš djece? Tako dobro izgledaš, zašto nemaš partnera? Nešto sigurno nije u redu s tobom ako ne možeš naći partnera, itd.
- Muškarci koji su izvan kutije mogu se agresivno osvećivati i time se vratiti u kutiju.

Razlike između spola i roda:

U slučaju potrebe ili ako Vam se postavi pitanje, možete razredu objasniti razliku između spola i roda.

Spol je klasifikacija pojedinaca na temelju biološkog statusa najčešće izvedenog na temelju značajki poput kromosoma, razina hormona, spolnih organa i drugih fizičkih karakteristika.

Rod je društveno konstruirana razlika među spolovima i odnosi se na društveno konstruirane uloge, ponašanja, aktivnosti, atribute koje određeno društvo smatra prikladnim/poželjnim za muškarce i žene.

Rodne uloge odnose se na različite ideje, očekivanja i norme vezane uz stavove, izgled, ponašanje koje pojedina kultura/društvo pripisuje i zahtjeva od osoba muškog i ženskog spola i uče se kroz proces socijalizacije.

Stereotipne rodne uloge doprinose normalizaciji zlostavljanja i nasilja u svakodnevnim interakcijama a dovode i do isključivanja osoba neheteroseksualnog identiteta.

Rodni stereotipi: generalizirana uvjerenja o tipičnim karakteristikama žena ili muškaraca, bilo fizičkih bilo psihičkih, koje tu grupu opisuju i određuju. Neki od primjera rodni stereotipa vezanih za muški spol karakteriziraju muškarce kao agresivnije, bezosjećajnije, neovisnije, objektivnije, dominantnije i aktivnije dok se žene karakterizira kao pasivne, osjetljivije, pričljivije, nježne, osjećajne, brižljive i požrtvovne.

Rodna ravnopravnost:

Rodna ravnopravnost znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ekonomskog, društvenog, kulturnog i političkog razvoja i ostvarenih rezultata. Podrazumijeva da su interesi, potrebe i prioriteti žena i muškaraca uzeti u obzir, prepoznajući raznolikost različitih grupa, te jednako društveno vrednovanje sličnosti i razlika muškaraca i žena, kao i njihovih uloga.

Iako se rodna ravnopravnost odnosi primarno na koncept jednakih prava, termin se često upotrebljava u širem smislu rodne jednakosti i podrazumijeva kako formalnu, tako i stvarnu društvenu jednakost.

Rodno uvjetovano nasilje: Pojam rodno uvjetovano nasilje može se koristiti da bi se opisao bilo koji oblik nasilja – fizičkog, seksualnog, psihološkog, ekonomskog ili sociokulturalnog – koje ima negativan učinak na fizičko ili mentalno zdravlje, razvoj i identitet osobe, koje je posljedica rodno uzrokovane nejednakosti, i usmjereno je protiv osobe zbog roda te osobe, rodnog identiteta ili rodnog izražavanja ili koje nerazmjerno utječe na osobe određenog spola. Rodno uvjetovano nasilje može pogađati i muškarce i žene, no puno češće su žrtve djevojke i žene, pa se stoga pojam rodno uvjetovanog nasilja često pojednostavljuje na „nasilje protiv žena“ (Vijeće Europe, 2009). U svakom slučaju, rodno uvjetovano nasilje predstavlja ozbiljnu prepreku postizanju jednakosti žena i muškaraca i predstavlja kršenje ljudskih prava.

Nasilje u partnerskim vezama: Obrazac napadačkih i kontrolirajućih ponašanja koje jedna osoba koristi protiv druge, kako bi stekla, ili zadržala moć u odnosu. Osoba koja zlostavlja se namjerno ponaša tako da uzrokuje strah, degradaciju i ponižavanje druge osobe. Zlostavljanje može biti fizičko, seksualno, emocionalno i psihološko.

Zaključak radionice

Za zaključno razmišljanje pokažite im radni list 1.5 „Ali to je samo šala“ i objasnite da svaka vrsta nepoštivanja, uvredljivog ponašanja ili objektivifikacije doprinosi zlostavljanju i nasilju.

2.2 Nasilje u adolescentskim vezama - rodno uvjetovani odnosi moći, seksualnost, romantična ljubav i kvalitetne veze

Unatoč značajnom broju slučajeva rodno uvjetovanog nasilja i seksualnog uznemiravanja među mladima, vrlo malo djevojaka prijavljuje takve incidente nadležnim tijelima. Puno se radi na edukaciji i podizanju svijesti o rizicima i pravima te načinu na koji se može poticati njihovo prijavljivanje. Međutim, više ispitivanja pokazuje da se ne radi o nepoznavanju rizika i osobnih prava, nego na podizanju svijesti o načinu na koji prijavljivati, budući da postoje šire kulturne prakse u pozadini koje predstavljaju zapreku. Pitanje nije toliko zašto, posebice, djevojke ne prijavljuju nasilje i kako ih pridobiti na prijavljivanje, nego kako nasilje nastaje, kako se održava i normalizira među mladima, zbog čega se ne smatra nečim što treba prijaviti, jer je standardizirano i „normalno“ ponašanje.

Mladi se socijaliziraju u kulturu koja normalizira i često potiče mušku snagu i agresiju, posebice u kontekstu heteroseksualnih odnosa. **Heteroseksualno nasilje** doživljava se kao uobičajeno, kao i žensko trpljenje tog nasilja. Ženska seksualnost često se ne uzima kao sama za sebe i muškarci mogu u svakom trenutku prodrijeti u nju. Agresija je dio muževnosti.

Danas je, sve više, naš seksualni identitet postao dominantan faktor u definiranju našeg cjelokupnog identiteta. Muška seksualnost je, baš poput ženske, neobjektivna i vezana uz prikaze i stereotipe koji, na primjer, ne dopuštaju heteroseksualnim muškarcima osjećajnost. Pri ulasku u pubertet mnogi mladići osjećaju da moraju zatamiti svoju osjećajnost i prilagoditi se takvoj slici muške seksualnosti koja im ne dopušta osjećajnost, jer je osjećajnost seksualizirana i povezuje se s homoseksualnošću.

Većina mladića, na primjer, počinje se ulaskom u adolescenciju udaljavati od drugih muškaraca i njihovi fizički kontakti postaju grubi i nasilni ili povezani isključivo kroz sportske aktivnosti ili opijanje, budući da nježni osjećaji prema drugim muškarcima lišeni ikakvog seksualnog zanimanja nisu dio dominantne slike onoga što bi muškarac trebao biti.

Društvene seksualne skripte stječu se i prakticiraju kroz adolescenciju te usmjeravaju odnose među pojedincima/kama i seksualne interakcije kroz dominantne diskurse koji obuhvaćaju temeljna kulturna vjerovanja o rodu i spolu. Shvaćanje da „muškarci ne mogu kontrolirati seksualnu želju“, veza između „romantičnosti i agresije“, kako ju prikazuje većina holivudskih filmova i romantičnih serija, „dodirivanje i hvatanje“ uobičajena su ponašanja, pri čemu je seksualno uznemiravanje „normalan adolescentski ritual“, posljedica čega je smatranje seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja „normalnim“ ili tek „čudnim“ ili poput „flerta“ i „zadirivanja“. Te tendencije pokreću diskurs kojim se žene postavljaju u položaj i u kojem na uznemiravanje odgovaraju nizom manevara poput izbjegavanja i odvrćanja pažnje kako bi se zaštitile od tog normaliziranog muškog ponašanja³⁶.

³⁶

Heather R. Hlavka (2014.)

Seksualna želja i pristanak djevojaka podređeni su muškoj želji i seks se često shvaća kao nešto što se radi ženama, dok se djelovanje žena svodi na „čuvanje“ u smislu da se bez pristanka „ne smije djelovati na objekt“. Seksualno uznemiravanje nema jasan profil žrtve/počinitelja ili pasivne/aktivne strane, jer se događa u okruženju rodno uvjetovane moći i seksa, što sve više dovodi do okrivljavanja žrtve ako djevojke nisu u stanju uspješno izmanevrirati normalizirano seksualno uznemiravanje od strane muškaraca.

Pritom je seksualna reputacija izuzetno važna za djevojke i mlade žene, a strah od obilježavanja i društvenog ponižavanja često je prepreka prijavljivanju takvog ponašanja. Za djevojke je velik pritisak kontrola vlastite seksualnosti i seksualne reputacije budući da među vršnjacima stječu kulturni kapital ako su željene i tražene, ali ne i ako su seksualno aktivne.

Dominantne seksualne skripte kulturno dostupne djevojčicama i djevojkama isključuju seksualno djelovanje, osjećaj vlastite vrijednosti, vjerovanje vlastitim osjećajima i tjelesni integritet te predstavlja djevojke kao pasivne primateljice muške seksualnosti s potrebom za neželjenom muškom željom³⁷.

Pored toga, imamo tendenciju pretvarati se da su seks i seksualnost nešto „tamo negdje“ što mladi trebaju otkriti, kao da postoje izvan nas i da ih treba naučiti poput vožnje automobila. Pritom su seks i seksualnost svedeni na puko fizičko funkcioniranje, bilo za užitak ili reprodukciju.

Seksualizirano društvo jača odvajanje od vlastitog tijela i od drugih (kroz razne oblike objektivizacije) i pruža platformu za nasilne društvene skripte lišene ljubavi koje preuzimaju i određuju ponašanja. Ono otvara vrata prihvaćanju reducirane verzije ljubavi, kojom se potiče određena vrsta seksualnosti temeljene na zlostavljanju, poniženju, nasilju, degradaciji tijela općenito, a ženskog tijela posebice.³⁸

Na temelju tog shvaćanja, radionica podržavaju mlade u izgradnji odnosa sa svojim tijelom i samima sobom i učenju da se intimni odnosi ne odnose samo na seksualiziranu tjelesnu funkciju, zaštitu i sigurnost nego i na poštivanje i ljubav i da su seks i seksualnost dio takve ljubavlju prožete interakcije u kvalitetnoj vezi.

³⁷
³⁸

Ibid
INDERA (2016.) Sexual Health, Healthy Body, Healthy Relationships Education

Radionica 2: Romantična ljubav, kvalitetne i nasilne veze

Ciljevi:

- Osvijestiti kako mitovi o romantičnoj ljubavi koje usvajamo kroz socijalizaciju prikazuju nasilne veze kao uobičajene, te o znakovima upozorenja.
- Definirati značajke kvalitetne, štetne i nasilne veze, te prepoznati znakove upozorenja.

Ishodi učenja:

- Učenici/e će kritički razmišljati o tome što zovemo ljubavlju i romantikom.
- Bolje shvaćanje različitih oblika nasilja te njegov utjecaj na žrtvu nasilja.
- Razmišljanje i o vlastitim pravima i pravima partnera/ice u vezi te učenje i kako tražiti od partnera/ice da poštuje ta prava.

Vrijeme: 45 min

Potreban materijal / radni listovi:

Radni list 2.1. Princ na bijelom konju

Radni list 2.2. Priče – barometar nasilja

Radni list 2.3. Oblici nasilja

Radni list 2.4. Kvalitetne veze – prava i obveze

Ploča s papirom ili bijela ploča, dovoljno prostora za kretanje.

Priprema:

- Pročitajte povezane članke u našem časopisu za mlade True2YOU o nasilju u intimnim odnosima, različitim oblicima nasilja itd.
- Radni list 2.1, primjerak radnog lista 2.2. za facilitatora/icu i primjerak radnih listova 2.3. i 2.4. za sudionike/ce.

Literatura:

Aktivnost je prilagođena iz sljedećih izvora:

http://nane.hu/wp-content/uploads/2016/03/0308_beszelj_velem_web-1.pdf

NANE Women's Rights Association (2016) Beszélj velem, Gyerekek és fiatalok a párkapcsolati erőszak ellen. Budimpešta.

<http://nane.hu/wp-content/uploads/2016/04/szivdobbanas.pdf>

NANE Women's Rights Association (2016) Szívdobbanás: Párkapcsolat erőszak nélkül. Stuttgart.

<https://www.loveisrespect.org/wp-content/uploads/2016/01/Relationship-Rights.pdf>

Break the Cycle, National Domestic Violence Hotline. (2017).

PRVI KORAK

Uvod u aktivnost

Zamolite sudionike/ce da razmisle o riječi „romantika“. Što im pada na pamet, što zovemo romantikom i što se u društvu smatra romantičnim postupcima? Pitajte zašto misle da su takvi postupci i ponašanja romantični.

DRUGI KORAK

Princ na bijelom konju

Nakon toga, projicirajte na platno/zid priču tako da ju svi/sve mogu vidjeti ili podijelite sudionicima/ama tekst „Princ na bijelom konju“. Nastavnik/ca može glasno pročitati priču ili podijeliti uloge učenicima/ama tako da jedna osoba preuzme ulogu Tvrtka, a druga ulogu Lane.

Nakon što ste pročitali priču započnite diskusiju u cijeloj grupi ili podijelite sudionike/ce u manje grupe i zamolite ih da rasprave o sljedećim pitanjima:

- Što misle o kraju priče?
- Što misle o Tvrtkovom ponašanju?
- Što misle o Laninim osjećajima?
- Kako bi se osjećali na Laninom mjestu?
- Je li priča bila romantična?
- Misle li da je prihvatljivo imati takva očekivanja od druge strane u romantičnoj vezi?

Ako su učenici/e radili u malim grupama (10 minuta), zamolite predstavnice/ke malih grupa da podijele odgovore na pitanja o kojima su raspravljali. Ako su rasprave u malim grupama bile slične, nakon što prva mala grupa podijeli svoje odgovore, ostale grupe mogu samo nadodati neke nove argumente i točke njihove rasprave, nije potrebno da se ponavljaju.

Napomene

Priča „Princ na bijelom konju“ pokazuje manipulativne taktike zlostavljača utemeljene na romantičnim idejama društva te kako zlostavljač pokušava zadobiti moć nad drugom osobom i odvojiti je od drugih ljudi s kojima ima odnos, čime dobiva potpunu moć nad tom osobom.

Društvo smatra „ljubav na prvi pogled“ romantičnom, smatra da je romantično ako netko želi provesti svaki slobodan trenutak s vama i trebate biti zahvalni na tome. Iako na početku veze može biti normalno da netko neprestano želi biti s drugom osobom, važno je i dati prostora drugoj osobi i biti sretan/a ako se osoba druži i provodi vrijeme s drugim ljudima. Iako je moguće da se netko nekome doista sviđa na prvi pogled, nemoguće je zavoljeti nekoga dok ga/je ne poznajete. Važno je poznavati nekoga prije nego što se obvezemo.

U ovoj je vježbi važno razgovarati o tome koje su Tvrtkove namjere kada se ponaša tako prema Lani kao u razgovorima te zašto Lana tako reagira na njegovo ponašanje, ali i istaknuti činjenicu i da se može dogoditi da budemo ljubomorni. Važno je kako se nosimo s tim osjećajima i odrediti koristimo li se njima da kontroliramo druge ili se pokušavamo konstruktivno nositi s njima tako da ne prekoračimo granice drugih ljudi i ne povrijedimo njihova temeljna prava.

TREĆI KORAK

Romantični mitovi i znakovi upozorenja za nasilnu vezu

Razgovarajte o aktivnosti sa sudionicima/ama vodeći se sljedećim pitanjima:

- Zašto, po vašem mišljenju, smatramo ta ponašanja romantičnima?
- Očekujemo li jednaka ponašanja od dečki i djevojaka u romantičnim vezama?
- Koja su to ponašanja koja mogu biti znakovi upozorenja i ukazuju da bi veza mogla biti štetna?
- Postoje li neka ponašanja koja ste smatrali romantičnima, a sada ih ne biste svrstali u tu kategoriju?

Napomene

Možete pomoći skupinama primjerima znakova upozorenja:

- Promjene raspoloženja. Ljubav je uvijek burna, ako ste zaljubljeni, normalno je da se ponašate nepredvidivo u vezi.
- Izolacija. Ako je netko doista zaljubljen, normalno je da se ljuti ako druga osoba ne želi provoditi svaki trenutak s njim/njom.

Važno je naglasiti da je romantika povezana s „rodnim okvirima“ u koje je društvo svrstalo muškarce i žene. Na primjer:

- dečki moraju napraviti prvi korak, a djevojke moraju čekati da ih dečki pozovu van
- dečki moraju biti glavni u vezi, a djevojke moraju biti poslušne.

Možete navesti primjere iz Disneyjevih crtanih filmova (Ljepotica i zvijer, Uspavana ljepotica). Kakvu nam sliku o romantici i romantičnim vezama te o rodnom ulogama oni nameću?

Važno je i zajedno otkriti ponašanja i postupke u intimnim vezama koja mogu biti doista lijepa i romantična, a da nisu povezana s kontroliranjem i nasilnim ponašanjem. Tako će mladi shvatiti kako mogu biti romantični, a da pritom ne guše drugu osobu.

Ravnopravne/kvalitetne i nasilne veze

ČETVRTI KORAK

Predstavite aktivnost tako da objasnite da ponekad nije jednostavno pronaći definiciju nasilja u vezi. Gdje počinje? Koje oblike ima? Kako znamo ponaša li se partner/ica prema nama kao prema ravnopravnoj osobi, poštuje li nas i naše potrebe? Pokušat ćemo pronaći odgovore na ta pitanja.

Barometar nasilja

Ovisno o situaciji, raspoloživom prostoru ovu je aktivnost moguće provesti na različite načine.

A)

Da bismo započeli razgovor o nasilnom ponašanju u vezi, pročitat ćemo priču o različitim parovima. Zamolite ih da zamisle crtu koja prolazi kroz prostoriju. Njihov će zadatak biti pronaći mjesto na toj crti u skladu s onim što misle o opisanoj vezi.

Jedan kraj crte znači „To je kvalitetna veza“, a drugi kraj znači „To je nasilna veza“.

Na sredinu crte mogu stati oni koji misle ovako: „Nisam siguran/a i trebam više informacija da odlučim“. Nakon što čuju priču svi trebaju za sebe odlučiti gdje će stati na crti.

B)

Da bismo započeli razgovor o nasilnom ponašanju u vezi, pročitat ćemo priču o različitim parovima. Podijelite im post i papiriće, a moguće je da zapisuju brojeve u bilježnicu ili na papire. Njihov će zadatak biti izabrati broj na skali od 1 do 5 u skladu s onim što misle o opisanoj vezi.

Broj 5 znači „To je kvalitetna veza“, a broj 1 znači „To je nasilna veza“.

Broj tri znači : „Nisam siguran/a i trebam više informacija da odlučim“.

Nakon što čuju priču svi trebaju za sebe odlučiti na skali od 1 do 5 je li veza kvalitetna ili nasilna, te pokazati ostatku grupe i facilitatoru/ici koji su broj zapisali.

1. Naglasite da za vježbu nije važno odabrati pravu stranu, nego razgovarati o temi koja ponekad može biti zbilja složena. Pitat ćemo ih da kažu što misle kako bismo znali zašto su odabrali određeno mjesto. U redu je i ako se ne slažemo s drugima ili se čak predomislimo tijekom razgovora i pomaknemo na drugi dio crte.
2. Pročitajte priče s radnog lista 2.2. jednu po jednu.
U svakom krugu zamolite dvije ili tri osobe da kažu što misle. Prozovite ljude koji su međusobno udaljeni, odnosno one koji su izabrali brojeve 1 ili 5.

Sljedeća vam pitanja mogu poslužiti u vođenju razgovora:

- Kakvo nasilno ponašanje prepoznajete u priči?
- Kako je iskusiti to u vezi, koje posljedice može imati?
- (Prva priča) Je li ljubomora u ovoj vezi na zdravoj razini? Kako znate da je zdrava?
- (Prva priča) Kako tehnologija utječe na tu situaciju?
- (Druga priča) Je li teško razgovarati o seksu u ranoj fazi veze?
- (Druga priča) Biste li drukčije razmišljali o ovoj situaciji da su uloge zamijenjene?
- (Treća priča) Kako različite plaće ili društveni statusi mogu utjecati na vezu?
- (Treća priča) Imaju li žene i muškarci točno određene uloge u vezi?
- (Četvrta priča) Mislite li da su svađe dio svih veza?
- (Četvrta priča) Mislite li da je važna tema svađe?

PETI KORAK

Drugi dio: Različiti oblici nasilja

- Zamolite skupinu da izvuku sve vrste i oblike nasilja koji su se pojavili u pričama. Kojih se drugih oblika nasilja mogu sjetiti?
- Podijelite radni list 3.2. i objasnite da, kako bismo shvatili prirodu nasilja, najčešće trebamo razlikovati tih šest oblika nasilja. Recite im da su u nasilnim vezama prisutni različiti oblici nasilja i pozovite da prouče Kotač moći i kontrole u časopisu za mlade True 2 You.

Napomene

Povreda ili zlostavljanje?

Postoji razlika između štetne i nasilne veze.

Ponekad čak i u kvalitetnim vezama povrijedimo partnera/icu. Ponekad kažemo ili učinimo nešto što povrijedi drugu osobu jer smo umorni i frustrirani ili kao rezultat lošeg ponašanja kojem smo svjedočili u djetinjstvu. U kvalitetnim su vezama takve povrede rijetke i partneri bi trebali moći razmisliti o svojem ponašanju i iskreno razgovarati o njima. Zlostavljanje znači da se povrede događaju češće ili postaju ozbiljnije, da jedna osoba pokazuje silu, da su povrede sve učestalije i teže, a druga osoba ima sve manje utjecaja na vezu i počinje se osjećati sve slabije.

Znakovi:

- Jednosmjerno. Jedna je osoba uvijek povrijeđena, pokušava kontrolirati drugu osobu i dominirati njome.
- Cikličko. Poslije vrijeđanja i fizičkog nasilja dolaze isprike, izjave ljubavi ili lažna obećanja. Jedno se vrijeme čini da je sve u redu, ali nasilna osoba u vezi postaje sve nervoznija i bjesnija te, prije ili poslije, ponovno pukne i počne se nasilno ponašati.
- Eskalacija. U vezama mogu postojati različiti oblici nasilja. Najčešće zlostavljanje na početku nije teško fizičko nasilje, nego ima druge oblike: verbalne uvrede, kontrola i izolacija. Nakon što zlostavljač zadobije psihološku moć nad drugom osobom, oblici nasilja mogu eskalirati. Slično je ispiranju mozga: ljudi koji su uplašeni i koje je netko uvjerio da su nesposobni, bezvrijedni i mali boje se zauzeti se za sebe i promijeniti svoju situaciju, koliko god loša ona bila.

Zbog jednosmjernog i cikličkog nasilja te eskalacije žrtve prolaze kroz sljedeće: izolacija, samoća, zbunjenost, nemoć, samookrivljavanje, poniženje i strah. Zbog tih osjećaja možda nemaju snage ostaviti partnere.

Ostali su razlozi za ostanak s nasilnim partnerima: financijska ovisnost, ljubav, odanost i žaljenje prema nasilniku u vezi, nada, poricanje, osjećaj odgovornosti i vjerovanje u strogo određene rodne uloge.

Tko može biti žrtva i počinitelj?

Nasilje u vezi nije osobni, nego društveni problem.

Žrtve nasilja uglavnom vjeruju da je njihov slučaj jedinstven, ali to je problem koji se javlja u cijelom društvu i ukorijenjen je u tradicionalnim rodnim ulogama i društvenoj nejednakosti muškaraca i žena.

Istraživanjima je dokazano da su djevojke i žene najčešće žrtve nasilja, a dječaci i muškarci najčešće su nasilni. Svi mogu biti žrtve, ne postojimo „mi” ili „oni”. Utječe na ljude svih dobi, porijekla i seksualne orijentacije.

ŠESTI KORAK

Moja prava u ravnopravnoj, kvalitetnoj vezi

1. Na kraju im podijelite radni list 2.4. i zamolite ih da pročitaju popis prava koja bi svi trebali imati u ravnopravnim i kvalitetnim vezama.
2. Ako imate vremena zamolite nekoliko učenika/ka da kažu koje je pravo za njih najvažnije. Onda ih zamolite da se pokušaju dosjetiti što to pravo može značiti za drugu osobu u vezi. Mogu li navesti primjer ponašanja kojim bi oni pokazali da poštuju to pravo te što trebaju ili ne trebaju raditi?

Napomene

- Nema tajnog recepta za kvalitetne veze jer su svi ljudi i sve veze drukčiji. No moguće je vidjeti je li veza temeljena na ravnopravnosti, bez nasilja. Ako je veza, bilo da je ona poslovna, obiteljska ili romantična, temeljena na ravnopravnosti, ako u njoj nema nasilja, ona bi trebala pružati sigurnost, a unutarnji bi se sukobi trebali jednostavno rješavati.
- U kvalitetnoj vezi partneri surađuju na uklanjanju mogućih napetosti i sprečavaju svađe dok provode vrijeme zajedno, a svakodnevne obveze raduju i ispunjavaju obje strane.
- Ako osjetite da vaš partner dovodi u pitanje vaša prava i osjećaje, ruga vam se zbog vaših želja i potreba ili ih zanemaruje, gotovo sigurno tu vezu ne trebate održavati.

2.3 Elektroničko seksualno nasilje

Istraživanje o elektroničkom seksualnom i rodno uvjetovanom nasilju još je u ranoj fazi i vrlo je malo dostupnih podataka. Podaci koji postoje ukazuju da je u Europi 9 milijuna djevojčica doživjelo neku vrstu elektroničkog nasilja do navršених 15 godina.

U izvještajima o elektroničkom nasilju³⁹ naglašava se da elektroničko uhođenje od strane (bivšeg) partnera slijedi iste obrasce kao i uhođenje u stvarnom svijetu i stoga se radi o nasilju intimnog partnera omogućenom tehnologijom. Normalizacija nasilja u intimnim partnerskim vezama sve više postaje norma.

Istraživanja jasno pokazuju da internet omogućuje nasilno ponašanje i da dodatno osnažuje negativne i štetne stereotipe djevojčica i žena, kao i negativna poimanja muževnosti⁴⁰. Istraživanje je pokazalo da je kod nekih adolescenata zabrinjavajuće visoka razina prihvatanja zlostavljanja u vezama i da zlostavljanje često opravdavaju postupcima žrtve⁴¹, što se događa i u intimnom partnerskom nasilju među odraslima.

Sprječavanje rodno uvjetovanog nasilja u partnerskim vezama važno je jer može imati dalekosežne negativne posljedice, budući da odrasli često ne percipiraju mladenačke veze kao važne i mladi mogu osjećati pritisak da se u vezi ponašaju na određeni način⁴². Pored toga, spojevi i romantika su teme koje dominiraju među mladima na društvenim mrežama⁴³.

Ispitivanje EU Kids Online 2020 Study⁴⁴ provedeno u 19 država u vezi s rizičnim ponašanjem mladih na internetu i traženjem podrške pokazuje da omjer djece koja prijavljuju negativno iskustvo na internetu raste s dobi, pri čemu je u većini država malo ili nimalo rodniх razlika. Među djecom koja su izjavila da su imala negativno iskustvo na internetu, većina je izjavila da se dogodilo nekoliko puta, ali ne često. Broj djece koja su prijavila da nikome nisu rekla za svoja negativna iskustva u rasponu je od 4% (Francuska) do 30% (Estonija).

Među mladima u dobi od 12 do 16 godina postotak onih koji su dobivali poruke seksualnog sadržaja u prošloј godini bio je u rasponu od 8% (Italija) do 39% (Belgija), a takvo iskustvo je imalo 30% mladih u Hrvatskoј.

Podaci prikupljeni u izvještaju Europskog ženskog lobija (EWL, 2017: 5–7) pokazuju da je širom svijeta 27 puta veća vjerojatnost internetskog uznemiravanja žena. Pored jasnog nerazmjera između žena i muškaraca (u dobi od 18 do 24) u pogledu rizika od internetskog nasilja, žene su u većini među žrtvama najtežih oblika nasilja, poput uhođenja i seksualnog uznemiravanja. Postoji potreba temeljitijeg istraživanja fenomena internetskog nasilja nad ženama i djevojčicama, a brojevi iz izvještaja pokazuju da ono prevladava. Posljedice se ne razlikuju od posljedica uznemiravanja, maltretiranja i uhođenja u stvarnom životu i među njima su stresni poremećaji, trauma, tjeskoba, poremećaji spavanja, depresija i fizička bol (EWL, 2017: 17–18).

Radionica je osmišljena s namjerom podizanja svijesti o temi elektroničkog seksualnog nasilja i pružanja podrške mladima s procjenom sigurnosti radi sprječavanja mogućih štetnih posljedica.

³⁹ Uključujući EIGE izvještaj "Cyber violence against women and girls" 2017., dostupno na: <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/cyber-violence-against-women-and-girls> i European Women's Lobby Report Her Net Her Rights, dostupno na: https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/her_netherrights_report_2017_for_web.pdf

⁴⁰ European Union Agency for Fundamental Rights, Violence against women: an EU-wide survey, 2014., dostupno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf, EIGE izvještaj "Cyber violence against women and girls", 2017., dostupno na: <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/cyber-violence-against-women-and-girls> i European Women's Lobby Report Her Net Her Rights, dostupno na: https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/her_netherrights_report_2017_for_web.pdf

⁴¹ Against Violence and Abuse: A teacher's guide to violence and abuse, dostupno na: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/506524/teen-abuse-teachers-guide.pdf

⁴² https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/506524/teen-abuse-teachers-guide.pdf

⁴³ Lenhart, A., Madden, M. (2007.), Social Networking Websites and Teens: An Overview, Pew Internet „American Life Project, dostupno na: <http://www.pewinternet.org/2007/01/07/social-networking-websites-and-teens/>

⁴⁴ <http://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/reports/EU-Kids-Online-2020-March2020.pdf>

Radionica 3: Kontrola i nasilje putem interneta u partnerskom odnosu

Ciljevi:

Osvijestiti načine kontrole i nasilja putem interneta u partnerskim odnosima mladih i potaknuti mlade da pokažu podršku za one koji su doživjeli takvo nasilje.

Ishodi učenja:

Učenici/e prepoznaju različite oblike kontrole i nasilja putem interneta u partnerskom odnosu mladih i informirani gdje mogu dobiti podršku u tim slučajevima.

Učenici/e su razvili kritički stava prema takvom ponašanju.

Razumiju potrebe osoba koje su doživjele nasilje, i svjesni su potrebe za suprotstavljanjem kontroliranju/nasilju u partnerskom odnosu.

Vrijeme: 90 min

Potreban materijal / radni listovi:

Radni list 3.1. Prva situacija

Radni list 3.2. Druga situacija

Radni list 3.3. Treća situacija

Radni list 3.4. Vrste elektroničkog nasilja – spajanje pojmova i definicija

Ploča s papirom ili bijela ploča, flomasteri, samoljepljiva traka, prazni listovi papira, samoljepljivi papirići, škare.

Priprema:

- Ispišite jedan primjerak radnih listova 3.1., 3.2. i 3.3., ispišite primjerke radnog lista 3.4. (izrežite i pomiješajte), treba pripremiti ovisno o broju sudionika/ca.

Literatura:

Aktivnost je prilagođena iz sljedećih izvora:

Mogu da neću – Ljubav nije nasilje Program radionica za mlade (Engl. Program for workshops with youth) Autonomous Women's Center

Love is respect (loveisrespect.org) Healthy Relationship – High School Educators Toolkit

<https://www.loveisrespect.org/wp-content/uploads/2016/08/highschool-educators-toolkit.pdf>

Kontrola i nasilje putem interneta u odnosu: predloženi proces korak po korak

PRVI KORAK

Uvod u aktivnost

- Na početku objasnite da se radi o elektroničkoj komunikaciji, posebice s osobom s kojom smo u vezi, da ona može imati dobre i loše strane te raspravite o sljedećim pitanjima sa sudionicima/ama (postavljajte pitanja jedno po jedno, ili usmeno ili ih napišite na ploču s papirom) i 10 minuta razgovarajte o sljedećim pitanjima s njima:

- Smatrate li ljude na svojim društvenim mrežama pravim prijateljima ili ljudima koje dobro poznajete?
- Jeste li ikada objavili tuđu fotografiju na internetu bez pristanka te osobe?
- Jeste li ikad primili poruku ili sliku koja vas je uznemirila?
- Biste li rekli nekome da primite neželjenu poruku ili sliku?

STEP TWO:

Interaktivni skupni rad na „Situacije kontrole i nasilja putem interneta“ (35 min.)

1. Podijelite grupu na tri manje grupe koje će uključiti i dečke i djevojke.
2. Podijelite jedan primjerak radnog lista 3.1. prvoj skupini, jedan primjerak radnog lista 3.2. drugoj skupini i jedan primjerak radnog lista 3.3. trećoj skupini. Zamolite sudionike/ce da pročitaju opise različitih situacija i da odgovore na povezana pitanja. Dajte im 10 minuta za taj zadatak.
3. Neka predstavnik/ica svake grupe objasni situaciju svoje grupe i glavne točke njihove rasprave, posebno one oko kojih su se uglavnom složili kao grupa ili one gdje je bilo najviše razlika u mišljenju (sve skupine trebale bi dobiti oko pet minuta za to). Nakon što sve grupe predstave svoju situaciju i zaključke, pitajte ostale sudionike/ce da komentiraju ili postavljaju pitanja.
4. Nakon što sve grupe iznesu svoje zaključke, nastavite raspravu (oko 10 minuta) sa svim sudionicima/ama tako da im postavite sljedeća pitanja:
 - Je li u redu ako osoba s kojom ste u vezi podijeli vaše fotografije bez vašeg znanja? Zašto? Zašto ne?
 - Što mislite o ljudima koji prijete objavom fotografija ako djevojka ne spava s njima? Što mislite, zašto to rade?
 - Je li u redu da nekomu partner/ica određuje što smije ili ne smije raditi na društvenim mrežama?
 - Je li žrtva kriva ako doživi takvo ponašanje?
 - Mislite li da bi netko trebao slati svoje fotografije bez odjeće samo zato što svi drugi to rade?

U zaključku objasnite da sve tri situacije predstavljaju negativno i štetno ponašanje na internetu. Objasnite da svi mogu postati žrtvama takvog ponašanja i da su to sve znakovi kontrole i zlostavljanja u vezi. Istaknite da nitko ne bi trebao biti prisiljen/prisiljena činiti nešto na internetu ako im to nije ugodno. Istaknite da ono što se događa na internetu ostavlja stvarne posljedice na uključene osobe. Objasnite da u takvim situacijama ne treba šutjeti jer će se tako štetno ponašanje nastaviti. Korisno je i razgovarati s odraslom osobom ili nastavnikom/icom.

Kratka stanka ako je sudionici/e trebaju

Napravite stanku od pet minuta, za odlazak na toalet, ali i za istezanje ili kratku vježbu disanja.

TREĆI KORAK

Interactive Group work: Definition matching

1. Objasnite da situacije o kojima smo govorili prikazuju različite oblike kontrole i nasilja putem interneta u odnosu te da postoje drugi oblici elektroničkog nasilja. Objasnite da će sudionici/e saznati koje su različite vrste elektroničkog nasilja tako da spoje određene pojmove s njihovim definicijama.
2. Zamolite učenike/ce da se vrate u manje skupine i podijelite svim skupinama radni list 3.4. s pojmovima i definicijama. Dajte im 5 – 10 minuta za taj zadatak. Zamolite članove različitih skupina da pročitaju pojmove i definicije, a vi kao facilitator/ica zapišite pojmove na ploču ili ploču s papirom. Pitajte koje su se vrste negativnog ponašanja na internetu dogodile u trima situacijama o kojima ste razgovarali.

3. Nastavite razgovor.
 - Pitajte sudionike misle li da je elektroničko nasilje opasno ili ne i zašto.
 - Pitajte što bi mogle biti posljedice različitih vrsta elektroničkog nasilja.
 - Pitajte misle li da takvo nasilje drukčije utječe na dječake nego na djevojčice i zašto.
 - Pitajte komu bi se obratili kada bi bili izloženi elektroničkom nasilju.

ČETVRTI KORAK

Pojedinačni rad na „Poruci osobi koja je doživjela nasilje putem interneta”

1. Pitajte sudionike radionice što bi rekli osobi koju netko kontrolira ili koja trpi elektroničko nasilje. Pitajte sudionike što bi rekli osobi izloženoj nasilju ili kontroli.
2. Zamolite sudionike u radionici da osmisle poruku koju bi poslali osobi koja trpi kontrolu i nasilje putem interneta. Pitajte ih što bi rekli prijatelju/prijateljici kojoj se to događa. Podijelite im papire i kažite da nacrtaju oblačić / mjehurić kao u stripu za poruke i dajte sudionicima/ama pet minuta da dovrše poruke.
3. Kada sudionici/e završe, mogu zalijepiti poruke na ploču ili papir na ploči.
4. Facilitator treba pročitati nekoliko poruka i istaknuti da žrtva nije kriva te da izražavanjem podrške pomažemo osobi da shvati da nije sama te je potičemo da traži pomoć, ali i da mi, kao promatrači, pokazujemo da to ponašanje nije prihvatljivo.

Napomene

Da biste mogli provesti ovu radionicu tijekom nastavnog sata (45 minuta), možete prvi i drugi korak napraviti tijekom jednog sata, a treći i četvrti korak tijekom drugog sata.

Tijekom provedbe aktivnosti, važno je naglasiti sljedeće i vratiti se na to, posebno u slučaju rodno-stereotipnih mišljenja, okrivljavanja žrtve, itd.:

- žrtva nije kriva za nasilje koje trpi
- počinitelj/ica je kriv/a za nasilje (uvijek može odlučiti da neće biti nasilan/a)
- i djevojčice i dječaci izloženi su elektroničkom nasilju, ali djevojčice doživljavaju ozbiljnije oblike (npr. seksualno uznemiravanje)
- utjecaj može biti ozbiljan, može utjecati na osobe mentalno i fizički, ali zbog društva je ozbiljnije za djevojčice (npr. dijeljenje fotografija bez odjeće)
- izbjegavanje interneta ili šutnja o problemu nisu rješenje, razgovor s odraslima može pomoći, a postoje i posebne organizacije koje se bave tim problemom.

Možete podijeliti i sljedeće informacije sa sudionicima/ama i razgovarati o njima:

Opći podaci o kontroli i nasilju putem interneta u partnerskom odnosu (izvor: www.loveisrespect.org)

Digitalno zlostavljanje u vezi upotreba je tehnologije, kao što su tekstualne poruke i društvene mreže, za uznemiravanje, zlostavljanje, uhođenje ili zastrašivanje partnera/ice. Često je to ponašanje oblik verbalnog ili emocionalnog zlostavljanja putem interneta.

Sexting (slanje seksualno eksplicitnih poruka): Čak i ako vjerujete da će samo vaš/a partner/ica vidjeti slike, ne možete biti sigurni da nikad neće završiti na mobilnom telefonu druge osobe ili na internetu. Razmislite o tome da igrate na sigurno i odlučite da nećete slati neprimjerene fotografije i odmah ih izbrišite. To se odnosi i na web-kamere i slanje brzih poruka. Ne zaboravite, nikada ne morate raditi ništa što vam nije ugodno, koliko vas god partneri nagovarali. Slanje seksualno eksplicitnih poruka može imati i pravne posljedice. Fotografije ili videozapisi osobe mlađe od 18 godina mogu se smatrati dječjom pornografijom, a ona je uvijek nezakonita. Čak i ako je osoba svojevrijedno poslala sliku, primatelj ipak može imati mnogo problema.

Možda ste žrtvom elektroničkog zlostavljanja ako primjećujete sljedeća ponašanja kod partnera/ice:

- Govori vam s kim smijete, a s kim ne smijete biti prijatelji na Facebooku i drugim mrežama.
- Šalje vam e-poštu, poruke na Facebooku, tvitove, privatne poruke ili druge poruke putem interneta s negativnim porukama, uvredama, čak i prijetnjama.
- Neprestano vas nadzire na stranicama kao što su Facebook, Twitter, Foursquare i druge.
- Omalovažava vas u svojim statusima.
- Šalje vam eksplicitne slike iako ih ne tražite i/ili traži da pošaljete svoje.
- Tjera vas da šaljete eksplicitne videozapise ili tekstualne poruke.
- Krade vaše lozinke ili vas tjera da ih podijelite s njim/njom.
- Neprestano vam šalje poruke i osjećate se kao da ne smijete ostaviti mobitel jer se bojite da će vas kazniti.
- Često pregledava vaš mobitel, slike, poruke i izlazne pozive.
- Označava vas na neprimjerenim slikama na mrežama Instagram, Tumblr i sl.
- Nadzire vas s pomoću bilo kakve tehnologije (kao što su špijunski softver ili GPS u automobilu ili na mobitelu).

Znakovi upozorenja za nasilje u vezi, pogledajte radionicu 4, radni list 4.2.

Postavljanje granica u elektroničkoj komunikaciji u vezi:

- U redu je ako isključite mobilni telefon. Imate pravo biti sami i provoditi vrijeme s prijateljima i obitelji bez straha od ljutnje partnera/ice.
- Ne morate slati nikakve slike ni izjave koje vam nije ugodno slati, posebno fotografije potpuno ili djelomično bez odjeće.
- Nemate kontrolu nad elektroničkim porukama kada ih pošaljete partneru/ici. Može ih proslijediti, pa nemojte slati ništa što ne želite da drugi vide.
- Ne morate dijeliti lozinke ni s kim. Dijeljenje lozinke nije znak ljubavi i povjerenja u vezi već oblik kontrole!
- Pregledajte postavke privatnosti. Na društvenim mrežama, kao što je Facebook, korisnici mogu upravljati načinom dijeljenja podataka te time tko im može pristupiti. One se mogu prilagoditi i nalaze se u odjeljku za privatnost na stranici. Imajte na umu da za registraciju za neke aplikacije morate promijeniti postavke privatnosti.
- Pazite kada se prijavljujete s pomoću servisa Facebook Places i Foursquare. Ako je partner/ica nasilan/a, opasno je dati mu/joj do znanja gdje ste. Osim toga, uvijek pitajte prijatelje prije nego što objavite gdje se nalazite. Nikada ne znate trebaju li oni sakriti svoju lokaciju.

Kako pomoći prijateljici/prijatelju:

- Nemojte se ustručavati obratiti se prijatelju/ici za kojeg/koju vjerujete da treba pomoć. Recite im da se brinete za njega/nju i da želite pomoći.
- Pokažite podršku i strpljivo slušajte. Dajte mu/joj do znanja da suosjećate i da podržavate njegove/njezine odluke.
- Pomozite mu/joj da shvati da nasilje nije „normalno“ i da NIJE kriv/a za to.
- Svi zaslužuju biti u kvalitetnoj vezi bez nasilja.
- Usredotočite se na prijatelja/icu, a ne na nasilne partnere. Čak i ako odluči ostati u vezi, važno je da zna da može razgovarati o tome s vama.
- Usmjerite prijatelja/icu na organizacije u zajednici u kojima može potražiti informacije i savjet.
- Ako prekine nasilnu vezu, i dalje mu/joj pružajte podršku.
- Nemojte kontaktirati s osobom koja ih je zlostavljala ni objavljivati negativne stvari o toj osobi na internetu. Time ćete samo pogoršati situaciju za prijatelja/icu.
- Čak i ako mislite da ne možete ništa napraviti, ne zaboravite da i samom podrškom i brigom već činite mnogo.

Zaključak radionice

Na kraju možete pozvati sudionike/ce radionice da posjete mrežnu stranicu projekta i iz časopisa za mlade nauče više o suprotstavljanju kontroli i nasilju putem interneta u partnerskim odnosima.

2.4 Uloga promatrača/promatračica

Svi smo mi cijelo vrijeme promatrači/ice. Stalno svjedočimo događajima koji se odvijaju oko nas. Ponekad prepoznavamo da su neki događaji problematični. Kad se to dogodi, odlučujemo učiniti ili reći nešto ili ga naprosto ignorirati i pustiti da se odvija.

Promatrač/promatračica je osoba koja je svjesna ili sumnja da se nekoga zlostavlja ali nije izravno uključena u događaj. Svjedočenje nasilju može biti osobno ili u digitalnom obliku, npr. na društvenim medijima, internetskim stranicama, u tekstualnim porukama, igricama i aplikacijama.

Promatrač/ica može imati različite uloge:

- vanjski promatrači/ice (*outsiders*) svjedoče nasilju, ali drže se podalje i ne uključuju se
- branitelji/ice (*defenders*) pomažu interveniranjem ako dođe do nasilja ili pružaju podršku žrtvi
- poticatelji/ice (*reinforcers*) pružaju podršku počiniteljima ili nasilnom ponašanju i pritom se smiju, potiču ili navijaju tijekom incidenta ili nakon njega
- pomagači/ice (*assistants*) pomažu počiniteljima i uključuju se.

Svi vjerojatno smatramo da je važno zaustaviti rodno uvjetovano nasilje i zlostavljanje. Međutim, ljudi rijetko interveniraju, a posebice na internetu. Dok stotine osoba pročita agresivnu ili seksističku objavu ili zahtjev za pomoć, malo ljudi na njih zaista odgovori. Efekt promatrača nam govori da je uzrok tome što svatko od nas pretpostavlja da će netko drugi uskočiti. Budući da ne znamo tko još gleda, ne znamo ni jesu li drugi već reagirali. Ponekad adolescenti/ce koji svjedoče nasilju nisu sigurni koja je njihova uloga i što mogu učiniti u toj situaciji. Međutim, promatrači/ice imaju potencijal unijeti pozitivnu razliku u pojedinoj situaciji, a posebice za mladu osobu koju se zlostavlja.

Ova radionica usmjerene je na pomoć učenicima/ama u razvoju svijesti i vještina potrebnih kako bi umjesto pasivnih promatrača/ica postali proaktivni pomagači/ce, tzv. *upstanders* koji se zauzimaju za druge kad uoče seksualno i rodno uvjetovano nasilje. Dok su neki oblici djelovanja promatrača/ica namijenjeni interveniranju u stvarnim nasilnim incidentima, većina intervencija usmjerena je na promjenu pojedinačnih i vršnjačkih stavova i ponašanja. Za učenike/ice je važno razumjeti kako rodno uvjetovano nasilje šteti njima samima i drugima, naučiti kakva je uloga promatrača/ica te steći stavove i vještine potrebne kako bi se odgovorno zauzeli za druge kako u stvarnom tako i u elektroničkom seksualnom i rodno uvjetovanom nasilju.

Radionica 4: Zauzimanje stava – strategije intervencije

Ciljevi:

Podignuti razinu svijesti o odgovornosti učenika/ca kao promatrača i ohrabrivanje učenika/ca da se umiješaju kada svjedoče nasilju u intimnim partnerskim vezama.

Ishodi učenja:

Učenici/e razumiju ulogu promatrača/ica u slučajevima seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, uključujući elektroničko nasilje.

Razvijen kritički odnos i razmišljanje prema seksističkim kulturnim normama koje često uzrokuju rodno uvjetovano nasilje.

Stecene vještine i znanje za sigurnu i učinkovitu intervenciju te volja za sigurnu intervenciju.

Vrijeme: 45 min

Potreban materijal / radni listovi:

Radni list 4.1. Prva situacija

Radni list 4.2. Druga situacija

Radni list 4.3. Treća situacija

Radni list 4.4. Četvrta situacija

Listić 4.1. Kako pomoći prijatelju/ici koja/i trpi nasilje

Listić 4.2. Kako pomoći prijatelju koji je počinitelj nasilja*

Navedeni tekstovi mogu se pronaći i u časopisu za mlade Tru2You

Ploča s papirom ili bijela ploča, flomasteri, samoljepljiva traka, prazni listovi papira, kemijske olovke.

Literatura:

Aktivnosti su prilagođene iz sljedećih izvora:

Quabbin Mediation i Ervin Staub: Training Active Bystanders: A Curriculum for Schools and Community http://people.umass.edu/estaub/TAB_curriculum.pdf

Tsirigoti, A., Petroulaki, K. & Ntinapogias, A. (2015). Master Package "GEAR against IPV". Booklet III: Teacher's Manual. (Rev. ed.). and Booklet IV: Students' Activities Book (Rev. ed.). Athens: European Anti-Violence Network.

PRVI KORAK

Uvod u aktivnost

1. Na početku aktivnosti recite da radionica treba pomoći učenicima/ama da razmisle kako se umiješati kada svjedoče nasilju.
2. Jedan od najboljih načina zaboravljanja na brige i strahove zbog kojih šutimo pripremiti je nekoliko strategija za pomaganje kada svjedočimo nasilnom činu. Tako ne morate toliko razmišljati što učiniti, trebate li to učiniti, kada, itd.
3. Sada ćemo napraviti vježbu u kojoj ćete početi smišljati učinkovite strategije intervencije.

DRUGI KORAK

Interaktivni skupni rad

1. Podijelite skupinu u četiri manje grupe mladića i djevojaka.
2. Ako odlučite raditi na manje od četiri scenarija, podijelite grupu učenika/ca u manje skupine jednake broju scenarija na kojima ćete raditi.
3. Podijelite jedan primjerak radnog lista 4.1. prvoj skupini, jedan primjerak radnog lista 4.2. drugoj skupini, jedan primjerak radnog lista 4.3. trećoj skupini te jedan primjerak radnog lista 4.4. četvrtoj skupini.
4. Zamolite ih da pročitaju opise različitih situacija i pokušaju zamisliti da se nalaze u tim situacijama. Zatim im recite da rasprave o situaciji unutar skupine i zapišu što bi učinili. Recite im da zamisle da poznaju ljude iz scenarija, ali da im nisu bliski prijatelji. Dajte im 10 minuta da odgovore na dodatna pitanja.
5. Dok skupine raspravljaju o scenarijima, možete hodati po prostoriji, promatrati i moderirati po potrebi. Kada vrijeme istekne, ponovno okupite sve u jednu skupinu i zamolite učenike/ce iz svake skupine (ili po jednu osobu iz svake skupine) da izlože ono o čemu su raspravljali. U aktivnosti se trebaju usredotočiti na sastavljanje popisa konkretnih strategija intervencije koje svi mogu primijeniti, ne samo u slučajevima sličnim onome o kojem su raspravljali nego u raznim situacijama.
6. Dok razgovarate o strategijama koje su skupine osmislile, zapišite ih na ploču s papirom. Sudionici/e će vjerojatno opisati mnogo strategija navedenih u „Popisu strategija“, koje su obuhvaćene i „očekivanim ishodima“. „Popis strategija“ može vam poslužiti kao vodič uz koji ćete lakše rasporediti njihove prijedloge i dodati popisu nove prijedloge koje učenici/e ponude. Na kraju možete ih potaknuti da rasprave o strategijama koje nisu sami spomenuli, opišu ih te ih pitati za razloge zbog kojih se nisu sjetili upisati te strategije na svoje popise. Ako ih prihvate, možete ih dodati na popis.
7. Naglasite sljedeće:
 - Nasilje NIKAD nije ispravan odgovor na nasilje, raspravite o svim nasilnim odgovorima.
 - To je složena situacija i teško je suočiti se s osobom koja zlostavlja ženu ili mladu djevojku.
 - Možete li zamisliti kako biste se osjećali da ste žrtva u ovim scenarijima, a da nitko nije ništa poduzeo? Daljnja rasprava:
 - Da ste u nasilnoj vezi, kamo biste otišli i/ili komu biste se obratili za pomoć?
 - Da je netko od vaših prijatelja u nasilnoj vezi, što biste učinili? Što biste rekli toj prijateljici/prijatelju?
 - Da je netko od vaših prijatelja nasilan/a prema svojoj partnerici/partneru, što biste učinili? Što biste rekli mu/joj rekli?
 - Na kraju aktivnosti pitajte učenike/ce kako možemo promijeniti ovu situaciju.
8. Zaključite aktivnost ovakvim riječima:

„Svi ste osmislili sjajne popise strategija za suočavanje s nasiljem koje drugi trpe, bilo da se radi o govoru podrške, stavovima ili postupcima. Nadam se da ste sada spremniji zauzeti se protiv nasilja kada to bude potrebno. Ne zaboravite, bit će vam lakše u takvim situacijama što se češće zauzimate protiv nasilja. Još jedan savjet prije kraja: ne očekujte čuda ni čudesne rezultate svojih intervencija. Nema savršene intervencije, promjene se ne događaju odmah. Što se nas tiče, sama je intervencija već uspjeh. Svaki put kada se zauzmemo protiv nasilja, činimo svijet sigurnijim, suzbijamo nasilje. Iako nije jednostavno umiješati se, moramo to učiniti.“

Nije jednostavno suočiti se s nekim tko je nasilan ili tko omalovažava drugu osobu jer to može biti opasno, neugodno (ako vam se drugi smiju ili vas ne shvate ozbiljno) i može uzrokovati strah od gubitka prijateljice/prijatelja. Sigurnost uvijek treba biti na prvom mjestu kada se suočavamo s nasilnom osobom, važno je izbjeći upuštanje u nasilje s tom osobom. Osim toga, ne smijemo dopustiti da žrtva dobije dojam da je bespomoćna i da treba zaštitnika. No s druge strane, šutnjom odajemo dojam da odobravamo ili čak potičemo nasilno ponašanje. Kada odlučujemo hoćemo li se umiješati, najvažnije je uzeti u obzir vlastitu sigurnost.

Ako vam se čini da niste sigurni ili da bi nasilnik mogao postati još agresivniji, može biti bolje zanemariti komentar ili postupak i pronaći način da se suočimo s njim poslije. Ipak, to što se brinemo kako će druga osoba reagirati nije izlika za stajanje po strani. Iako ste svjesni svojih strahova, ne trebate im se prepustiti. Baš suprotno, tako ih možete kontrolirati kako vas ne bi paralizirali kada se trebate zauzeti za nekoga.

Napomene:

U aktivnosti sa strategijama intervencije mladi će ljudi početi razvijati promišljene i strateške načine zauzimanja protiv nasilja. Kada govorimo o zauzimanju protiv nasilja, iznimno je važno da ljudima damo do znanja da se ozbiljno brinemo za njihovu sigurnost. No nije dobro previše vremena posvetiti strahu i opasnostima zbog intervencije. Tako ćemo moguće pomagače/ice uplašiti i neće nam pomoći. Uvijek se vratite na pozitivnu poruku, da možemo prevladati strahove i naći načina da poduzmemo nešto, pazite i da ne potičete mlade na opasno ponašanje.

Budući da u ovoj aktivnosti tražimo od učenika/ca da se umiješaju u situacije u kojima najčešće šute, možda će postojati otpor smišljanju strategija. Ponekad učenici/e neće htjeti smišljati strategije jer se ne bi umiješali da se nađu u takvoj situaciji. Recite im da pokušaju razmišljati hipotetski. Kojim bi riječima mogli pomoći?

Jedna od najtežih stvari za mladiće je naučiti kako se suočiti s drugim mladićima. Oспорiti seksističke riječi. Suočiti se s mladićima koji bez zadržke govore o nasilju protiv žena i s ljudima koji su nasilni. Nije jednostavno suočiti se s nekim tko je nasilan ili tko omalovažava drugu osobu jer to može biti opasno, neugodno (ako vam se drugi smiju ili vas ne shvate ozbiljno) i može uzrokovati strah od gubitka prijatelja. Ipak, to što se brinemo kako će druga osoba reagirati nije izlika za stajanje po strani.

Osim toga, obratite pažnju na prijedloge koji uključuju agresivno ili nasilno ponašanje (npr. „Razbio bih ga“). Jedan od glavnih simbola tradicionalne muškosti junaci su koji dojašu na konju s pištoljem i spase stvar, ali takvo ponašanje može donijeti više štete nego koristi. Umjesto toga, trebamo potaknuti učenike/ce da ne pribjegavaju nasilju u borbi protiv nasilja, da razmisle prije nego što djeluju te da umanje rizik od tjelesne ozljede.

Mlade možemo odvratiti od primjene nasilja u borbi protiv nasilja tako da im objasnimo sličnosti između takvog ponašanja i ponašanja nasilnika. Ako primijenimo agresiju protiv nasilnika, šaljemo poruku žrtvi i društvu da snažnija osoba uvijek pobjeđuje te da žrtva ne može utjecati na svoju sudbinu kada trpi nasilje ili kada je spašava nasilna osoba nasiljem.

Naglasite činjenicu da ne možemo stvoriti društvo bez nasilja i s nultom tolerancijom na nasilje ako smo i sami nasilni.

POPIS STRATEGIJA

STRATEGIJA: „Tražite pojašnjenje...”

- Pitajte počinitelja/icu i/ili promatrača/icu: „Zašto to radiš?” „Zašto to govoriš?” „Zašto ti je to smiješno?” „Ne shvaćam što želiš reći. Možeš li objasniti?” Kada postavljamo pitanja, tjeramo druge da razmisle o svojem ponašanju. Uvijek postavljajte pitanja bez agresivnog tona.

Ljudi koji izražavaju stavove povezane s kulturom nasilja očekuju da im se drugi priklone, da se smiju, slože se s njima, pridruže im se. Ne očekuju pitanja.

STRATEGIJA: „Dajte... lice žrtvi...”

- Podsjetite počinitelja/icu ili promatrača/icu da bi žrtva mogla biti i njima bliska osoba, sestra, brat, prijatelj ili djevojka, dečko. Pitajte ih kako bi se osjećali da se to događa nekomu do koga im je stalo.

STRATEGIJA: „Ne optužujte... Jasno iznesite svoj stav”

- Nemojte optuživati počinitelje ili promatrače... Umjesto da kažete: „Ti si seksist, a to je nešto najgluplje što sam čuo/la u životu”, zbog čega će ta osoba zauzeti obrambeni stav, možete reći: „Ne slažem se s tim, mislim da nitko ne zasluhuje takvo ponašanje”.

Pitajte sudionike kako se osjećaju kada netko uperi prst u njih, kada optuživačkim tonom kaže „Ti...” Razgovarajte o tome kako je ljudima lakše čuti izjavu koja počinje izražavanjem mišljenja jer one govore o osobi čija je to izjava i tako neće zauzeti obrambeni stav.

STRATEGIJA: „Koristite se humorom...”

Ovo može biti teško jer bi ljudi mogli pomisliti da im se rugate. Međutim, ako se učinkovito koristite humorom, to može smanjiti napetost. Ali pazite da ne budete toliko smiješni da se poanta ne bi izgubila iza šale.

STRATEGIJA: „Tražite slične sebi”

- Možete pitati skupinu: „Je li samo meni neugodno zbog ovoga?”

Istraživanjima je dokazano da se 90 % dječaka/muškaraca osjeća neugodno zbog načina kako njihovi vršnjaci govore o djevojkama/ženama ili kako se ponašaju prema njima, ali gotovo nitko od njih ne kaže ništa jer misle da su jedini kojima je neugodno. S pomoću ove strategije dat ćete do znanja drugima da nije samo njima neugodno. Ona može biti korisna i kada poznajete osobu čiji stavovi često podržavaju nasilje.

STRATEGIJA: „Tražite ili ponudite pomoć”

Ako svjedočite nasilnom činu, možda ćete morati pozvati policiju i tražiti pomoć od ljudi oko sebe. Nemojte se miješati ako ste sami i ako osjećate da je to možda opasno.

Možete ponuditi pomoć žrtvi razgovorom, u kojem će se osjećati sigurno i da ima podršku. Ako osjetite da je situacija preopasna da se umiješate, tražite pomoć i razgovarajte sa žrtvom poslije incidenta.

STRATEGIJA: „Dajte do znanja da ste prisutni”

Neka počinitelji budu svjesni da ste u blizini i da svjedočite njihovu činu.

STRATEGIJA: Upotrijebite gumb „Prijavi zlostavljanje”

Kada primijetite nasilno ponašanje na internetu (govor mržnje, agresivne komentare, zlouporabljene ili seksističke videozapise ili fotografije) odmah to prijavite. Na većini je društvenih mreža moguće prijaviti zlostavljanje.

Možete se zauzeti protiv nasilja i tako da komentirate te kažete da je takvo ponašanje nasilno.

Zaključak radionice

Na kraju možete pozvati sudionike/ce radionice da posjete web stranicu projekta te iz časopisa za mlade saznaju više o ulogama i tehnikama zauzimanja protiv stavova i ponašanja vršnjaka kojima se podržava seksualno i rodno uvjetovano nasilje.

ELEKTRONIČKO SEKSUALNO I RODNO UVJETOVANO NASILJE U MLADENAČKIM VEZA

DODATAK 1

RADNI MATERIJALI ZA
PROVOĐENJE RADIONICA

Radionica 1

Radni list 1.1: Kolaž stereotipnih fotografija muškaraca

Što vidimo na reklamama, na televiziji, u filmovima...

Like whiskey and a beautiful woman,
timepieces demand appreciation, you
gaze first and then indulge!!
-Mariner Watches

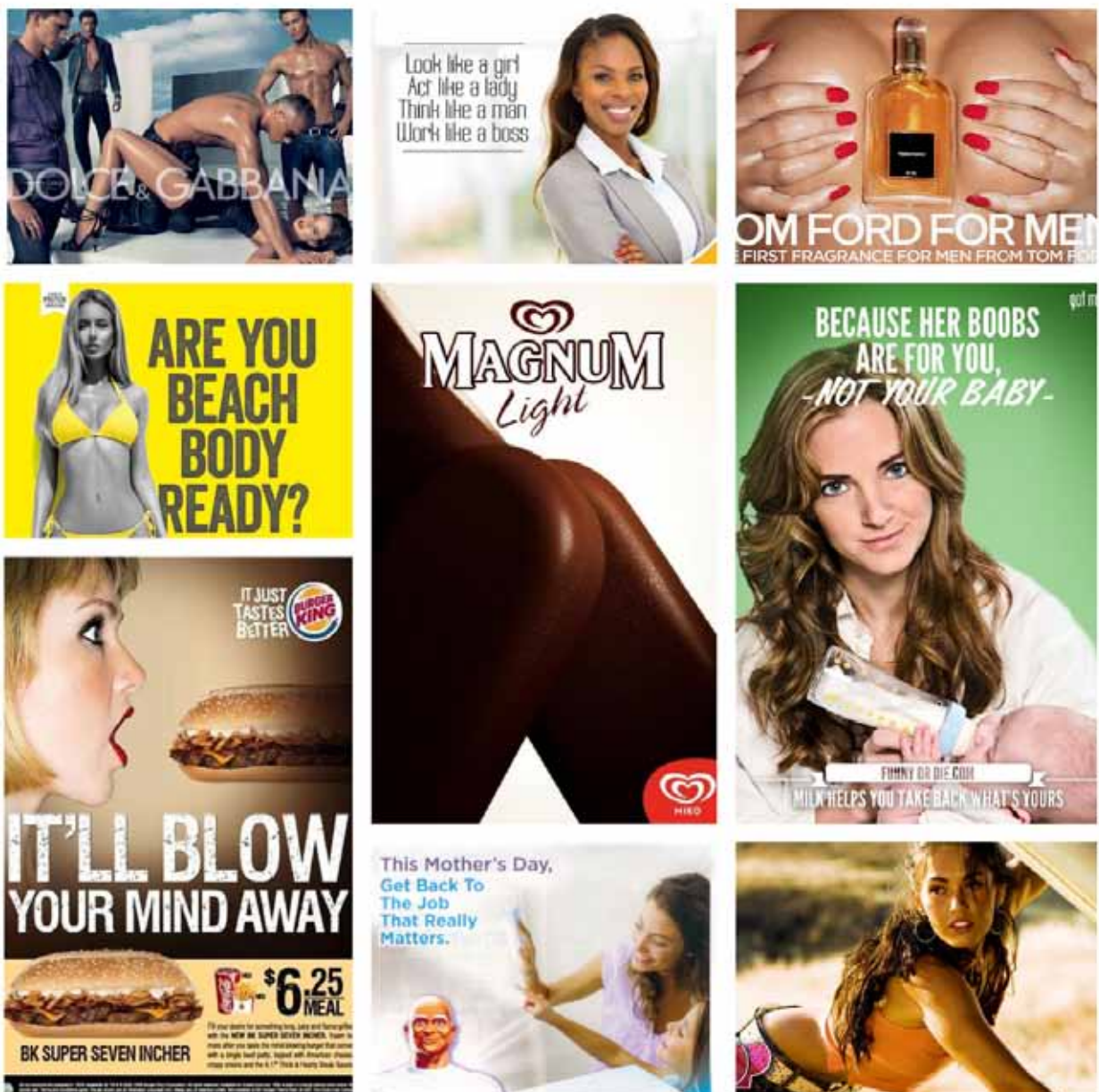

Radni list 1.2:

Kolaž stereotipnih fotografija žena

Što vidimo na reklamama, na televiziji, u filmovima...

Radionica 1

Radni list 1.3:

Ženska rodna kutija

Primjeri društvenih NAGRADA
koje koje zadržavaju žene u rodnoj kutiji

Primjeri društvenih KAZNI
koje koje zadržavaju žene u rodnoj kutiji

Žena u rodnoj kutiji

Odnosi se na ono što društvo nalaže,
kakve žene trebaju biti ili kako se trebaju ponašati.

Prilagođeno iz grafike umjetnice Ashley Fairbanks

Radni list 1.4:

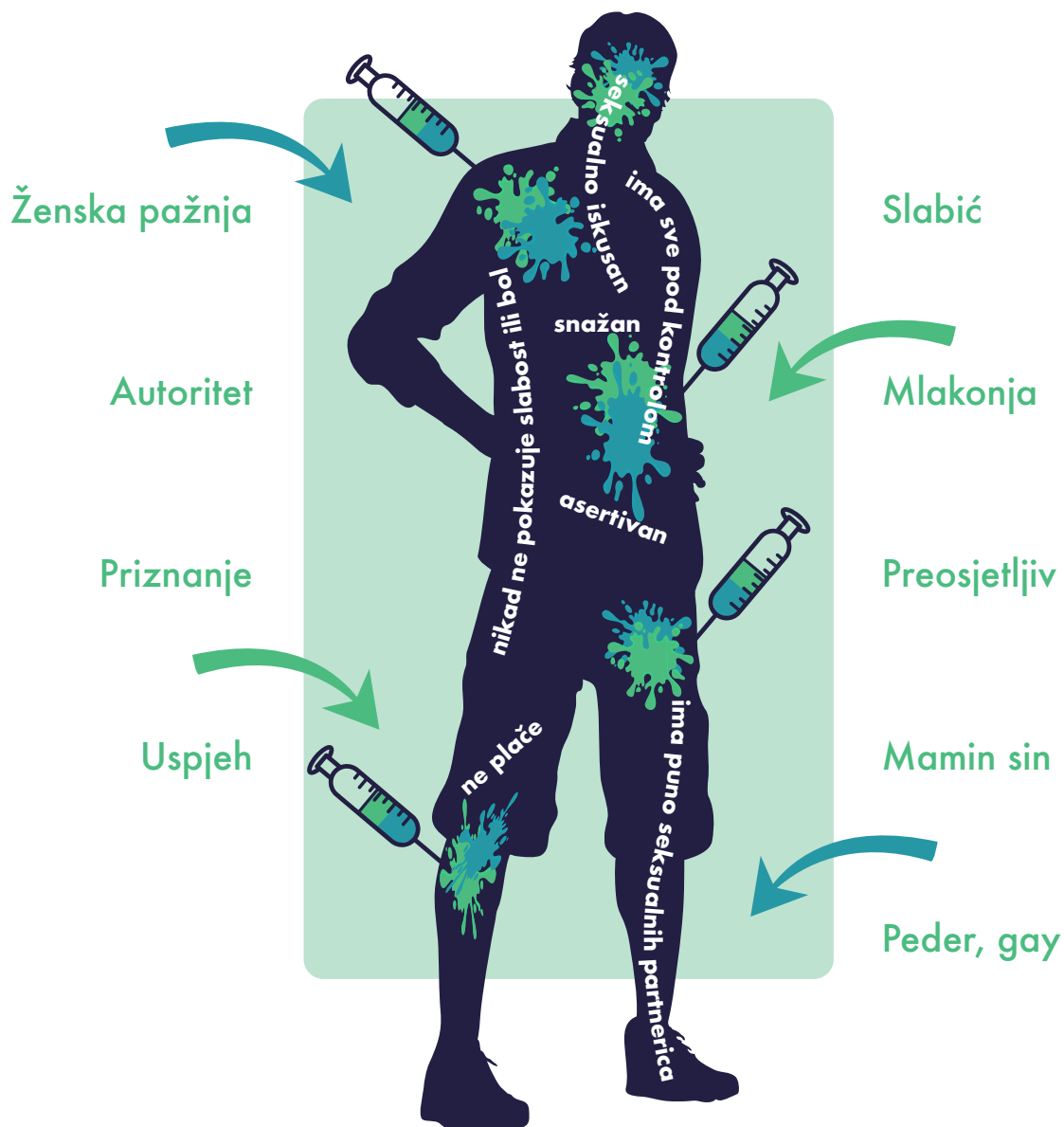
Muška rodna kutija

Primjeri društvenih NAGRADA
koje drže muškarce unutar rodne kutije

Primjeri društvenih KAZNI
koje drže muškarce unutar rodne kutije

Muškarac u rodnoj kutiji

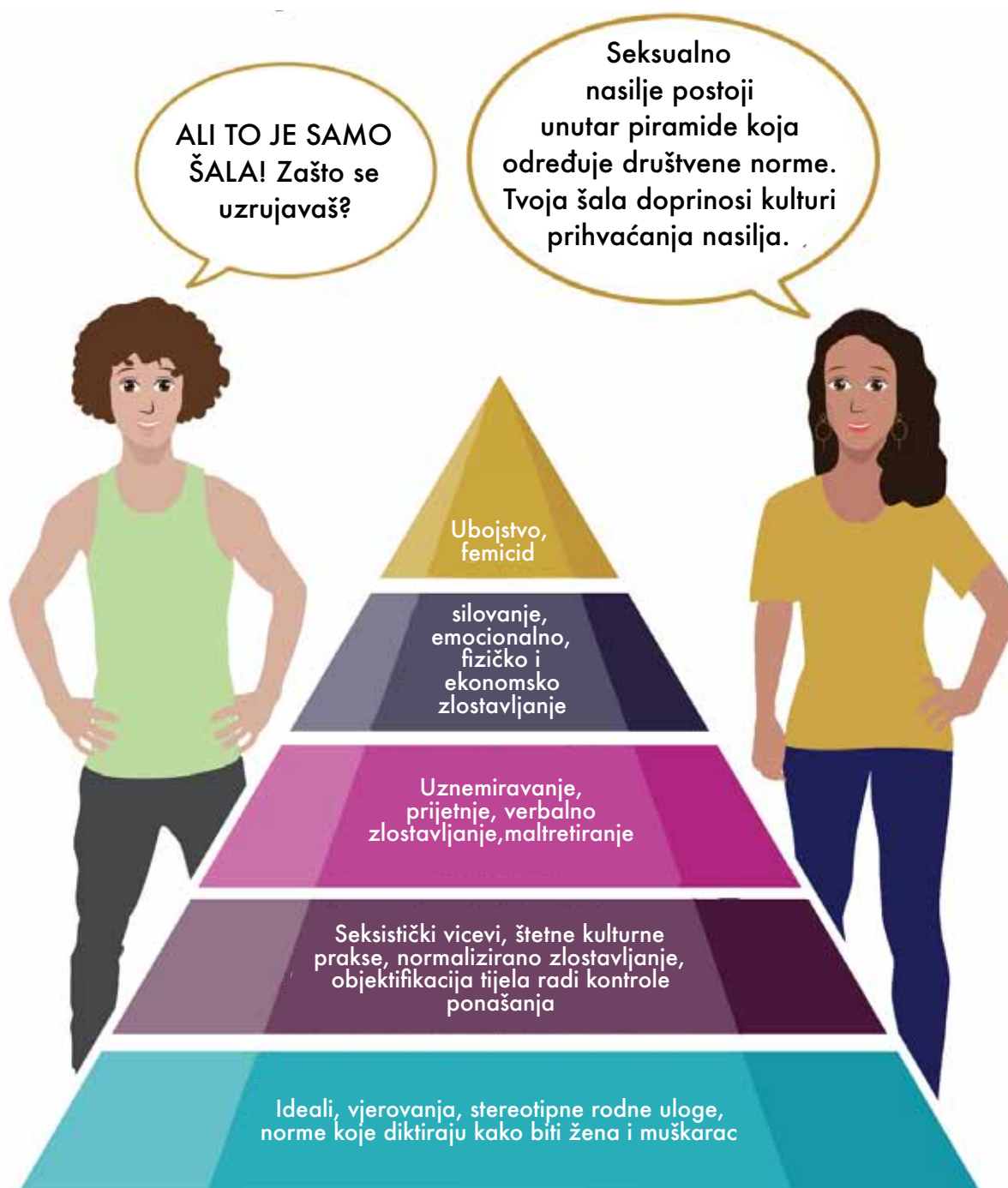
Odnosi se na ono što društvo nalaže,
kakvi muškarci trebaju biti ili kako se ponašati.

Prilagođeno iz grafike umjetnice Ashley Fairbanks

Radni list 1.5:

Ali to je samo šala

Adapted from a graphic by Artist Ashley Fairbanks

Radionica 2

Radni list 2.1: Princ na bijelom konju

Princ na bijelom konju

- Tvrtko:

Preljepa si! Sviđa mi se tvoj stil. Tvoja je osobnost tako privlačna. Nikad nisam upoznao tako karizmatičnu osobu.

- Lanini osjećaji:

Odlično se osjećam, nitko mi nije rekao ništa slično prije.

- Tom:

Znaš, nikad nisam osjećao da mi je netko tako blizak. Samo tebi doista vjerujem, samo s tobom mogu podijeliti sve svoje probleme, jedino mi ti možeš pomoći da se nosim s njima. Volim provoditi vrijeme s tobom, toliko te volim.

- Lanini osjećaji:

Vidi se da sam mu važna, a i ja se osjećam sigurno s Tvrtkom.

- Tvrtko:

Osjećam da sam pronašao svoju drugu polovicu. Siguran sam da smo rođeni da budemo skupa. Osjećaš li se i ti tako, da ne trebamo nikoga, samo jedno drugoga?

- Lanini osjećaji:

Svaka minuta koju ne provedem s Tvrtkom gubitak je vremena. Nitko prije nije imao ovakve osjećaje prema meni.

- Tvrtko:

Znaš, baš si seksi. Nije li ta suknja malo previše? Zabrinut sam za tebe. Mislim da bi bilo sigurnije da se preodjeneš u nešto manje provokativno.

- Lanini osjećaji:

Zbilja sam zaljubljena u Tvrtka. Mogu učiniti barem tu sitnicu za njega ako mu toliko smeta. Odsad ću više paziti na svoju odjeću. I njemu bi se trebala sviđati.

- Tvrtko:

Provodiš mnogo vremena s prijateljima. Ne shvaćam. Dosad smo bili tako sretni skupa. Više ti nisam dovoljan? Mislim da loše utječu na tebe. Uvijek si mrzovoljna nakon druženja s njima.

- Lanini osjećaji:

Želim biti dobra prema Tvrtku. Zbilja mu se sviđam i uvijek želi najbolje za mene. Kaže da sam uvijek mrzovoljna nakon što se nađem s prijateljima. Ne želim da se loše osjeća zbog toga. Možda ima pravo, loše utječu na mene, pazit ću i provoditi manje vremena s njima.

Radni list 2.2:

Barometar nasilja

Prva priča.

Ivan i Sara u vezi su pet mjeseci. Svaki put kada Sara želi izaći s društvom bez Ivana, on postane ljubomoran. Želi znati tko će sve biti u društvu, kamo ide i kada se vraća kući. Tijekom večeri neprestano joj šalje poruke i zove je. Kada je jednom isključila mobitel i nije mu odgovorila satima, napravio je scenu iduće popodne, nazvao je kurvom i stisnuo je za ruku.

Druga priča.

Katarina i Marko hodaju dva tjedna. Katarina je Markova prva djevojka. Ona zbilja želi spavati s Markom, ali on želi još malo pričekati. Ona prijeti da će prekinuti s njim ako ubrzo ne spavaju.

Treća priča.

Nakon što je Maja završila srednju školu, preselila se u Veliku Britaniju da bi bila sa svojim dečkom Petrom. Prvih se mjeseci osjeća doista usamljeno u velikom gradu u kojem nikoga ne poznaje. Maja se planira prijaviti za program obuke za IT i programiranje kako bi mogla raditi putem interneta. Petar misli da to nije dobra zamisao jer on zarađuje dovoljno za oboje i nema smisla trošiti na obuku, posebno zato što će uskoro imati dijete, a onda Maja ionako neće imati vremena za posao.

Četvrta priča.

Ana i Lovro zajedno su pet godina i žive skupa. Tijekom prvih nekoliko godina nisu se nikad svađali, ali u zadnje vrijeme svađaju se oko svega i veza je postala vrlo napeta. Nakon nekih svađa Lovro ne razgovara s Anom danima, i ponaša se kao da je nevidljiva.

Radni list 2.3:

Oblici nasilja

EMOCIONALNO I VERBALNO NASILJE

Ponašanje bez fizičkih postupaka, kao što su prijetnje, uvrede, stalno nadziranje, ucjenjivanje, zlostavljanje, prekomjerno slanje poruka, ponižavanje, omalovažavanje, zastrašivanje,

.....,,,

EKONOMSKO NASILJE

Korištenje novca, pristupa računima ili drugim ekonomskim resursima za pokazivanje moći i kontrole nad partnericom/partnerom,

.....,,,

FIZIČKO NASILJE

Namjerna primjena fizičke sile s namjerom izazivanja straha ili ozljeda, kao što su udaranje, guranje, grizenje, gušenje, udaranje nogom ili primjena oružja,

.....,,,

SEKSUALNO NASILJE

Svi postupci zbog kojih osoba ne može sama odlučivati o seksualnim aktivnostima ili okolnostima u kojima se seksualna aktivnost događa, uključujući ograničavanje pristupa kontracepciji ili kondomima.

.....,,,

DIGITALNO I ELEKTRONIČKO NASILJE

Upotreba tehnologije, kao što su tekstualne poruke i društvene mreže, za uznemiravanje, zlostavljanje, uhođenje ili zastrašivanje partnera/ice. Često je to ponašanje oblik verbalnog ili emocionalnog zlostavljanja uz pomoć tehnologije.

.....,,,

IZOLACIJA

Oblik manipulacije ili način ograničavanja društvenih interakcija partnera/ice s obitelji, prijateljima.

.....,,,

https://www.breakthecycle.org/sites/default/files/Types%20of%20Abuse%20Final_0.png

NE ZABORAVITE, POSTOJI MNOGO OBLIKA ZLOSTAVLJANJA. NIJEDAN OBLIK ZLOSTAVLJANJA NIJE PRIHVATLJIV, SVI SU VRLO BOLNI I STRESNI ZA OSOBU KOJA PROLAZI KROZ NJIH. ZLOSTAVLJANJE S VREMENOM POSTAJE SVE OZBILJNIJE. NITKO NE ZASLUŽUJE BITI ŽRTVOM NITI JEDNOG OBLIKA NASILJA ILI ZLOSTAVLJANJA!

Radni list 2.4:

Kvalitetne veze: prava i obveze

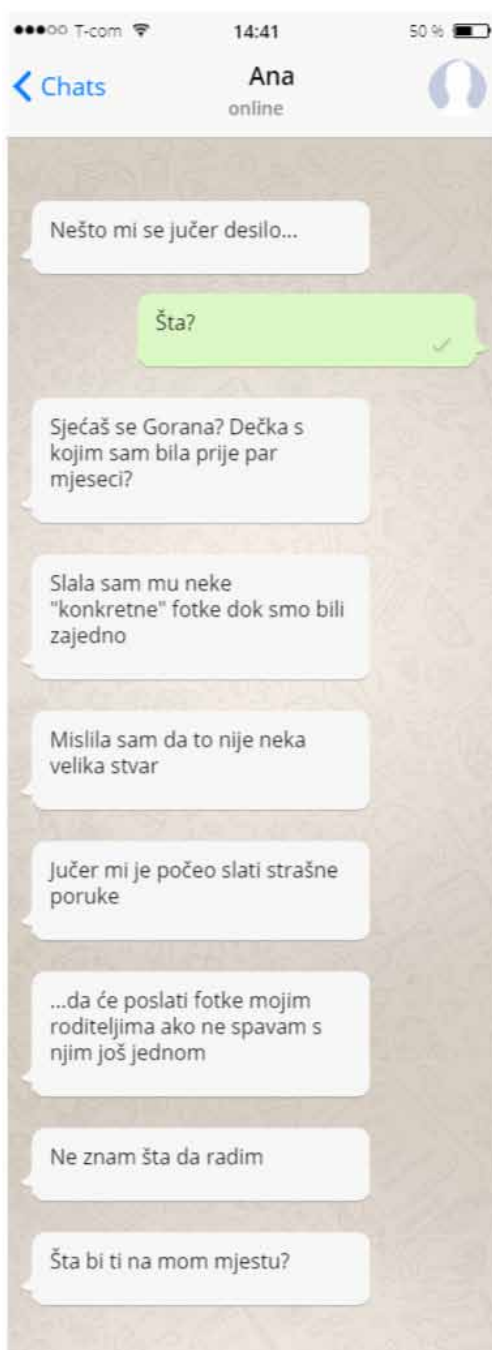
Imate prava u vezi. Svi ih imamo, a ta nam prava pomažu da postavimo granice koje trebaju poštovati oba partnera u kvalitetnoj vezi.

- Imate pravo na privatnost, i na mreži i izvan nje.
- Imate pravo na osjećaj sigurnosti i poštovanja.
- Imate pravo odlučivanja o tome s kim ćete hodati, a s kim ne.
- Imaš pravo izraziti svoje osjećaje ili ih zadržati za sebe.
- Imaš pravo na iskrenu i otvorenu komunikaciju
- Imate pravo odlučivanja hoćete li se upustiti u seksualni odnos i kada ćete to učiniti te s kim ćete se upustiti u seksualni odnos.
- Imate pravo reći ne u bilo kojem trenutku (seksu, vezi, drogama ili alkoholu) čak i ako ste ih prije prihvatili.
- Imate pravo družiti se s prijateljima i obitelji i raditi stvari u kojima uživate, bez kontrole partnera/ice.
- Imate pravo prekinuti vezu koja vam ne odgovara ili nije kvalitetna.
- Imate pravo živjeti bez nasilja i zlostavljanja.

Radionica 3

Radni list 3.1 – prva situacija

Pročitajte razgovor i raspravite o pitanjima.

Je li ovo ponašanje prihvatljivo?
Kako bi se Ana mogla osjećati?
Što biste savjetovali Ani?
Mislite li da se ovo može dogoditi u stvarnosti?
Tko može pomoći u toj situaciji i kako?

Radni list 3.2 – druga situacija

Pročitajte razgovor i raspravite o pitanjima.

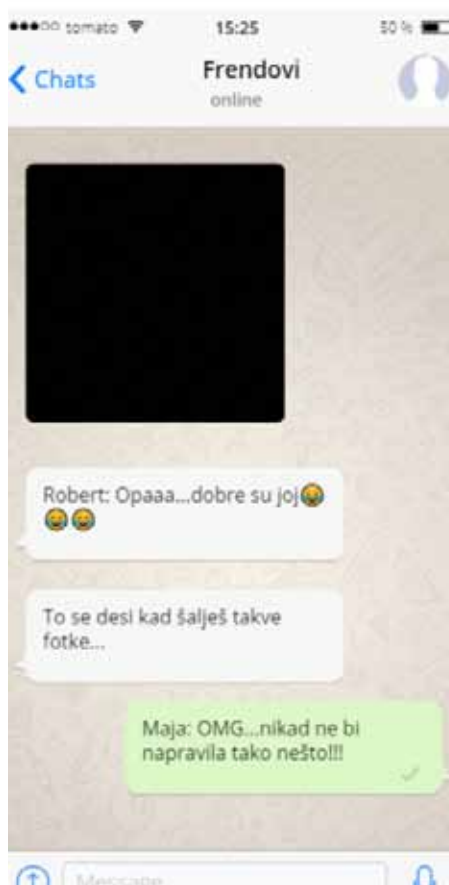

Je li ovo ponašanje prihvatljivo?
Kako bi se ova osoba mogla osjećati?
Što biste joj savjetovali?
Može li se ovo dogoditi u stvarnosti?
Tko može pomoći u toj situaciji i kako?

Radni list 3.3 - treća situacija

Pročitajte razgovor i raspravite o pitanjima.

Je li ovo ponašanje prihvatljivo?

Kako bi se ova osoba mogla osjećati?
Što biste savjetovali članovima grupe?
Može li se ovo dogoditi u stvarnosti?
Tko može pomoći u toj situaciji i kako?

Radni list 3.4 – Vrste elektroničkog nasilja – spajanje pojmova i definicija⁷⁰

Elektroničko nasilje Opetovana upotreba tekstualnog ili grafičkog sadržaja s ciljem zastrašivanja i narušavanja nečijeg samopouzdanja ili ugleda.

Elektroničko uhođenje Špijuniranje nekoga, opsjednutost tom osobom ili prikupljanje podataka o nekome na internetu i pokušaj komunikacije s njim/njom protiv njegove/njezine volje. Taktiku često primjenjuju partneri koji zlostavljaju u vezi.

Seksualno uznemiravanje putem interneta Može obuhvaćati:
1) neželjene i uvredljive seksualno eksplicitne e-poruke ili tekstualne poruke
2) neprimjereno i uvredljivo prilaženje na društvenim mrežama, kao što je Facebook, ili u sobama za dopisivanje na internetu.

Elektroničko nasilje u vezi Upotreba tehnologija, kao što su tekstualne poruke i društvene mreže, za uznemiravanje, zlostavljanje, uhođenje ili zastrašivanje partnera/ice. Često je to ponašanje oblik verbalnog ili emocionalnog elektroničkog zlostavljanja.

Doxxing (dijeljenje osobnih podataka) Istraživanje/izmjena i objava osobnih podataka o osobi bez njegova pristanka radi izlaganja, posramljivanja i ponekad prilaska osobi u „stvarnom životu“ te uznemiravanja ili druge vrste nasilja prema toj osobi.

Osvetnička pornografija Pristup grafičkom ili video sadržaju, njegova upotreba i dijeljenje bez pristanka ili znanja, sadržaj koji je podijeljen tijekom „sextinga“ također se može dijeliti bez pristanka.

Phishing Prijevarena putem elektroničke pošte odnosno elektroničke poruke. Pošiljatelj navodi žrtvu da otkrije osobne informacije njihovim upisivanjem na lažnoj internetskoj stranici čija je poveznica dana u poruci, pri čemu su adresa i sadržaj te lažne stranice vrlo slični adresi i sadržaju neke autentične stranice.

Grooming Odnosi se na situacije kada odrasla osoba uznemirava djecu putem SMS poruka, telefona ili Interneta. Tada se odrasla osoba predstavlja kao dijete, ulazi u komunikaciju s njima i pokušava stvoriti osjećaj povjerenja kako bi razmijenili fotografije ili informacije seksualne prirode. Može tražiti dijete da mu pošalje svoju sliku, da mu opiše svoje tijelo, da mu otkrije svoje ljubavne tajne, ali i da se nađu u stvarnom životu.

⁷⁰

Izvor: Istraživanje Europskog parlamenta – Cyber violence and hate speech online against women [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf)

Radionica 4

Radni list 4.1: Prva scena

Idete u kino s prijateljicom. Kada se nađete, čini vam se da je tek prestala plakati. Prije vam je rekla da njezin dečko viče nju, da ju psuje, vrijeđa i omalovažava, te uvijek želi znati gdje je i s kim je. Čak mu je morala dati sve lozinke da može provjeriti s kim se dopisuje. Čini se i da ima masnice na rukama.

Koji su razlozi da se UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Koji su razlozi da se NE UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Što biste vi napravili? Što biste rekli? Kako biste se umiješali?

Kako bi drugi reagirali na vašu intervenciju?

Njezin dečko?

Vaša prijateljica?

Radni list 4.2:

Druga scena

Priča se da je dečko kojeg poznajete silovao djevojku. Razgovarate o tome s dvoje najboljih prijatelja i jedno od njih brani optuženog mladića optužujući djevojku: „Sama je to tražila... Gledaj kakvu odjeću nosi... Jeste vidjeli njezin profil na Facebooku i slike koje je objavila s dečkima s kojima je prije hodala? Odmah znaš da je sama to tražila... Netko bi trebao poslati poruku u našu grupu na Facebooku o njoj, tako da svi znaju da je sama to tražila.”

Koji su razlozi da se UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Koji su razlozi da se NE UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Što biste vi napravili? Što biste rekli? Kako biste se umiješali?
Izbor grupe:

Kako bi drugi reagirali na vašu intervenciju?

Dečko kojeg poznajete za kojeg se priča da je silovao djevojku?

Vaši prijatelji?

Radni list 4.3:

Treća scena

Prijateljica vam je povjerila da je pod stresom zbog veze. Kaže da njezin dečko voli kada mu šalje seksualno eksplicitne fotografije, pa ih je poslala nekoliko puta. Nije vidjela ništa loše u tome, ali sada on zahtijeva da mu i dalje šalje takve slike, čak i kad ona ne želi. Kaže da mu je pokušala objasniti da joj to više nije ugodno, ali on joj je rekao da se to od nje očekuje jer mu je djevojka. Nedavno joj je rekao da će objaviti stare fotografije ako mu ne nastavi slati nove.

Koji su razlozi da se UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Koji su razlozi da se NE UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Što biste vi napravili? Što biste rekli? Kako biste se umiješali?
Izbor grupe:

Kako bi drugi reagirali na vašu intervenciju?
Vaša prijateljica?

Njezin dečko?

Radni list 4.4:

Četvrta scena

U školi čujete prijatelja iz razreda kako razgovara s djevojkom, koju također poznajete. Razgovor se zahuktava i čujete da ju je nazvao „droljom“. Zahtijeva da mu da svoj mobitel kako bi provjerio poruke. Djevojka pokušava otići, ali on kaže: „Ne ideš nikamo dok ovo ne riješimo“ i blokira joj put. Što biste učinili?

Koji su razlozi da se UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Koji su razlozi da se NE UMIJEŠATE u ovu situaciju?

Što biste vi napravili? Što biste rekli? Kako biste se umiješali?
Izbor grupe:

Kako bi drugi reagirali na vašu intervenciju?
Vaš prijatelj iz razreda?

Djevojka?

Listić 4.1:

Kako pomoći prijateljima koji trpe zlostavljanje

Kada vidite da netko od vaših prijatelja trpi nasilje, često se osjećate bespomoćno i želite nešto poduzeti. Ako započnete razgovor o nasilju, pokazujete žrtvi da vam je stalo, da nije sam/a.

- **Recite osobi koja trpi nasilje da ste zabrinuti za njegovu/njezinu sigurnost.** Dajte mu/joj do znanja da znate za zlostavljanje i da ste zabrinuti. Recite prijatelju/ici da ne zasluži biti žrtvom nasilja.
- **Budite uz prijatelja/icu.** Slušajte bez davanja savjeta, osim ako ga traži, razgovarajte s prijateljem/icom o mogućnostima koje ima i dajte mu/joj do znanja da mu/joj vjerujete.
- **Nemojte siliti prijatelja/icu da prekinu vezu,** nemojte omalovažavati partnera/icu jer biste tako mogli otjerati prijatelja/icu.
- **Naglasite da žrtva nije kriva za zlostavljanje.** Podsjetite prijatelja/icu da je počinitelj/ica odgovoran/a za zlostavljanje. Recite mu/joj da nije sam/a.
- **Pružite podršku i budite strpljivi.** Žrtvi može biti teško razgovarati o zlostavljanju. Recite prijatelju/ici da ćete ga/je saslušati kada god to želi.
- **Nemojte osuđivati prijatelja/icu.** Moguće je da će mnogo puta prekinuti s nasilnikom i pomiriti se s njim/njom prije nego što doista okonča vezu. Nemojte kritizirati prijatelja/icu zbog toga, čak i ako se ne slažete s njegovim/njezinim odabirima.
- **Potaknite ga/je da razgovara s drugima koji mogu pomoći i dati mu/joj savjet.** Ponudite mu/joj pomoć u razgovoru s obitelji, prijateljima, učiteljem/drugim osobljem škole ili da pronađe savjetnika ili skupinu za podršku. Ako prijatelj/ica odluči otići na policiju, ponudite da odete s njim/njom, ali nemojte vi govoriti dok ste ondje.
- **Nemojte se suočavati sa zlostavljačem tijekom nasilnog čina** jer to može biti opasno i za vas i za prijatelja/icu. Najbolje je nazvati policiju ili tražiti pomoć odrasle osobe kada svjedočite nasilju.
- **Ne zaboravite da ne možete „spasiti” osobu koja trpi nasilje.** Teško je kada vidite da netko do koga vam je stalo trpi nasilje. Međutim, ta osoba mora sama odlučiti što će učiniti. Vaš je posao da mu/joj pružite podršku.

Listić 4.2:

Kako pomoći prijateljima koji zlostavljaju druge

Većina mladih koji se ponašaju nasilno ili agresivno u vezi ne doživljavaju sebe kao zlostavljače. Mnogi poriču ili uopće ne misle da je takvo ponašanje veliki problem.

Ako smo prijatelji s njima, može nam biti teško pomisliti da su zlostavljači. Nije lako razgovarati s prijateljima koji su bili nasilni, ali to je znak pravog prijateljstva.

U razgovoru s prijateljima koji se ponašaju zlostavljački sljedeće vam može pomoći:

- Nemojte se pretvarati da ne znate što se događa.
- Recite im konkretno kada ste ih vidjeli i kako se osjećate zbog toga.
- Recite svom prijatelju/ici da takvo ponašanje nije u redu i da nećete dozvoliti da se nastavi.
- Pobrinite se da vam prijatelj/ica razumije da sam/a snosi odgovornost za svoje ponašanje, kao i posljedice takvog ponašanja, jer je zlostavljanje/nasilje zločin.
- Nemojte prihvatiti nikakve izlike ili opravdanja.
- Pomozite im da potraže profesionalnu pomoć, razgovaraju s učiteljima/cama u školi ili sa školskim psihologom ili bilo kojom drugom odraslom osobom kojoj vjeruju.
- Ponudite im podršku u tom procesu traženja pomoći.
- Recite prijateljima da ste zabrinuti za njih i da vam je stalo.
- Pokažite im što je zdrav odnos tako da se prema njima i drugima oko sebe ponašate s poštovanjem.

Zapamtite da svi imamo ulogu
u stvaranju kulture poštovanja i
suzbijanju nasilja i zlostavljanja!

Nemojte biti pasivni promatrači, budite heroji!!!